

121. Perjantaina 22 päivänä lokakuuta 1993

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

tehdään päätös valtioneuvoston maa-seutupoliittisen selonteon valiokuntakäsittelystä 3484

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 15 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 148
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 20

Toinen käsittely:

2) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon ja valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta sekä asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä annetun lain kumoamisesta 3485

Hallituksen esitys n:o 184/1992 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11

3) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain 84 §:n muuttamisesta 3486

Hallituksen esitys n:o 181
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8

S.

4) Ehdotukset laiksi tieliikennelain 66 ja 67 §:n ja tieliikennelain 4 §:n muuttamisesta 3486

S. Hallituksen esitys n:o 71
Lakialoite n:o 57/1992 vp
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9

Ainoa käsittely:

5) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1992 3492

Kertomus n:o 8
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen käsittely:

6) Ehdotukset laeiksi työtuomioistuinten ja työtuomioistuinten laeiksi sekä asiain ratkaisemisesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 190
Lakivaliokunnan mietintö n:o 14

7) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 115
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

8) Ehdotus laiksi maatalatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta 3494

Hallituksen esitys n:o 118
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37

	S.		S.
9) Ehdotus laiksi maatalatalouden tuloverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta	3494	17) Hallituksen esitys n:o 226 opintotukilainsäädännön uudistamisesta	3496
Hallituksen esitys n:o 133 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38		18) Hallituksen esitys n:o 230 laiksi merilain muuttamisesta	3497
10) Ehdotus laiksi tilauslentoverosta annetun lain 6 §:n 1 kohdan ja 26 §:n muuttamisesta	„	19) Hallituksen esitys n:o 231 laiksi mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä sekä laiksi mittayksiköistä ja mittaamisvälineiden vakaamisesta annetun lain muuttamisesta	„
Hallituksen esitys n:o 134 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39		20) Hallituksen esitys n:o 233 laiksi työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta	„
11) Ehdotus laiksi varallisuusverolain muuttamisesta	3496	21) Hallituksen esitys n:o 235 työmarkkinatukea koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta	3520
Hallituksen esitys n:o 142 Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40		22) Hallituksen esitys n:o 237 laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta, laiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 sekä laiksi työvoimapolitiittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 ja 18 §:n muuttamisesta ..	„
12) Ehdotukset laeiksi potilasvahinkolain ja korkolain 1 §:n muuttamisesta	„	Pöydällepanoa varten esitellään:	
Hallituksen esitys n:o 147 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 21		23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41 hallituksen esityksen johdosta laiksi yhtiöveron hyvityksestä annetun lain muuttamisesta sekä laiksi yhtiöveron hyvityksen käsittelystä veronsaajille verovuodelta 1992 tehtävissä tilityksissä (HE 109)	3521
Esitellään:		24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 hallituksen esityksen johdosta laiksi tuloverolain 33 §:n muuttamisesta (HE 160)	„
13) Hallituksen esitys n:o 211 Sveitsin kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	„	25) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksestä laiksi erikoissairaanhoidolain 47 §:n muuttamisesta (HE 107)	„
14) Hallituksen esitys n:o 212 Latvian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	„		
15) Hallituksen esitys n:o 213 Liettuan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä	„		
16) Hallituksen esitys n:o 219 laeiksi osuuspankkilain sekä rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta	„		

26) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksestä laiksi maatalousyrittäjien eläkelain 1 §:n muuttamisesta (HE 183)

3521

27) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksestä laeiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain sekä sairausvakuutuslain mukaisen omavastuunajan korvaamisesta maatalousyrittäjälle annetun lain 5 §:n muuttamisesta (HE 185)

28) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksestä laeiksi valtion eläkerahastosta annetun lain sekä valtion liikelaitoksista annetun lain 25 §:n muuttamisesta (HE 175)

29) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksestä laiksi kunnallisten viranhaltijoiden ja työntekijöiden eläkelain muuttamisesta (HE 173)

30) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksestä työvoimapalvelulaiksi (HE 102)

31) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8 laeiksi työsuojelun valvonnasta ja muutoksenhausta työsuojeluasioissa annetun lain ja elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta (HE 103)

32) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi maaseutuelinkeinolain 59 a ja 59 b §:n muuttamisesta (HE 204)

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Aho E., Alho, Aula, Bell von, Biaudet, Björkenheim, Enestam, Hacklin, Halonen, Jaakonsaari, Jokiniemi, Kanerva, Kankaanniemi, Kekkonen, Kivelä, Kuittinen, Kääriäinen, Laitinen, Lamminen, Laukkanen M., Laurila, Lipponen, Mattila, Mäki-Hakola, Norrback, Näsi, Ojala O., Pelttari, Rehn E., Riihijärvi, Rinne,

S. Rätty, Salolainen, Tuomioja, Uosukainen, Urpilainen, Varpasuo, Vehkaoja, Vihriälä, Viinanen ja Viljanen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Alho, Mäki-Hakola, Aula, Kankaanniemi, Viinanen ja Norrback.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien takia edustajat E. Aho, Hacklin, Halonen, Kankaanniemi, Norrback, E. Rehn ja Uosukainen sekä yksityisasioiden takia edustajat Aula, Björkenheim, Jaakonsaari, Kanerva, Kekkonen, Laitinen, Lipponen, Näsi, Riihijärvi, Rinne, Rätty, Tuomioja ja Viljanen sekä tämän kuun 29 päivään yksityisasioiden takia ed. Jokiniemi.

Uusia hallituksen esityksiä

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 15 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 210, 214, 215 ja 241, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 472, 507 ja 514. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Sivistysvaliokunnan jäsenet

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että valiokunta- paikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Kaarilah- ti vapautusta sivistysvaliokunnan varajäsenyy- destä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että sivistysvalio- kunnan täydennysvaali toimitetaan ensi perjan- tain täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennys-

vaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi perjantaina kello 10.

Tulevaisuuspoliittisen valiokunnan asettaminen

P u h e m i e s : Sen johdosta, että valtioneuvosto tulee antamaan eduskunnalle tulevaisuuspoliittisen selonteon, puhemiesneuvosto valtiopäiväjärjestyksen 40 §:n ja työjärjestyksen 11 §:n säännöksiin viitaten ehdottaa, että eduskunta päättäisi asettaa tilapäisen tulevaisuuspoliittisen valiokunnan valmistelemaan ehdotusta selonteosta annettavaksi eduskunnan lausunnoksi ja että valiokuntaan päätettäisiin valita 17 varsinaista jäsentä ja 9 varajäsentä.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että tulevaisuuspoliittisen valiokunnan vaali toimitetaan ensi perjantain täysistunnossa. Ehdokaslistat vaalia varten on vaalisäännön 7 §:n mukaan jätettävä eduskunnan keskuskansliaan viimeistään ensi torstaina kello 12.

Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen tehdään päätös valtioneuvoston maaseutupoliittisen selonteon valiokuntaan lähettämisestä. Puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan asia lähetettäisiin hallintovaliokuntaan, jolle maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto. Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi viime keskiviikkona pidetyssä toisessa täysistunnossa.

Keskustelussa on ed. S-L. Anttila ed. Kallin kannattamana vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta ehdottanut, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan, talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Ed. Taina on ed. Nikulan kannattamana ehdottanut puhemiesneuvoston ehdotusta täydentäen, että myös liikennevaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Äänestyksissä ehdotan menettäväksi siten, että ensin äänestetään asiaa valmistelevaa valiokuntaa koskevasta ed. S-L. Anttilan ehdotuksesta puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan ja sen jälkeen ed. Tainan ehdotuksesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

Äänestys ed. S-L. Anttilan ehdotuksesta.

Puhemiesneuvoston ehdotus "jaa", ed. S-L. Anttilan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 102 jaa- ja 45 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 50. (Ään. 1)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Äänestys ed. Tainan ehdotuksesta.

Puhemiesneuvoston ehdotus "jaa", ed. Tainan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 72 jaa- ja 76 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 49. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Tainan ehdotuksen.

Asia lähetetään hallintovaliokuntaan, jolle liikennevaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan, talousvaliokunnan ja ympäristövaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 15 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 148

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 20

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotukset laeiksi Suomen Hallitusmuodon ja valtioneuvoston ministeriöiden lukumäärästä ja yleisestä toimialasta annetun lain muuttamisesta sekä asiain ratkaisemisesta valtioneuvostossa ja sen ministeriöissä annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 184/1992 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11

Puhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 11. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsitelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Valiokunta on käsitellyt tätä valtioneuvoston ratkaisulakiesitystä. Siihen on liittynyt hallitusmuodon eräitä muutoksia, jotka ovat hyväksyttäviä, mutta lisäksi valiokunta on yhtynyt hallituksen esitykseen siltä osin, kun puututaan tasavallan presidentin nimitysoikeuteen, eli on esitetty poistettavaksi nimenomaan lähettiläiden ja lähetystöjen konsulien määräämisasia.

Herra puhemies! On myönnettävä tietysti, että ulkoasiainhallintoa koskevassa lainsäädännössä on asiasta säännöksiä, mutta ottaen huomioon, että kuitenkin edustustojen päälliköt edustavat Suomea maan ulkopuolella ja heidän statuksensa on sen perusteella sängen korkea, niin tämän johdosta tasavallan presidentin määräämisoikeus tulisi käsitykseni mukaan olla myös hallitusmuodossa. Sen johdosta esitän, että hallitusmuodon 87 § saisi sen muodon kuin vastalauseessani olen esittänyt eli presidentti määrää edustustojen päälliköt.

Puhemies: Pyydän ed. Vistbackaa tekeään ehdotuksensa yksityiskohtaisessa käsitelyssä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitelyyn.

40 § hyväksytään keskustelutta.

Esitellään voimaantulosäännös.

Keskustelu:

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Ehdotan, että lakiin jätettäisiin 87 §:n 7 kohta vastalauseen mukaisena.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että 87 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 139 jaa- ja 6 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 53. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös hyväksytään.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsitelyssä hyväksytään keskustelutta

toisen lakiehdotuksen 1 §:n edellä oleva väliotsikko, 2 a § ja sen edellä oleva väliotsikko, 3 §:n edellä oleva väliotsikko, 5—8 §, 5 §:n edellä oleva väliotsikko, 9 ja 10 §, 9 §:n edellä oleva väliotsikko, 11 § ja sen edellä oleva väliotsikko sekä 12 § ja sen edellä oleva väliotsikko, lain uusi nimike, voimaantulosäännös, johtolause ja lakiehdotuksen nimike sekä

kolmannen lakiehdotuksen 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus laiksi yleisistä teistä annetun lain 84 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 181

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 8

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 8. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 84 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotukset laiksi tieliikennelain 66 ja 67 §:n ja tieliikennelain 4 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 71

Lakialoite n:o 57/1992 vp

Liikennevaliokunnan mietintö n:o 9

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 9. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. S a a p u n k i : Herra puhemies! Tarkastelen lyhyesti liikennevaliokunnan näkökulmasta hallituksen esitystä n:o 71 tieliikennelain 66 ja 67 §:n muuttamisesta.

Esitys tarkoittaa sitä, että autokoulujen nykyisestä tarveharkintaisesta perustamisjärjestelmästä luovuttaisiin. Tilalle esitetään soveltuvuusarviointiin perustuvaa autokoululuvan saantimekaniikkaa.

Edellytyksenä luvan myöntämiselle olisivat alan koulutuksen ja työkokemuksen kautta saavutettu ammattitaito, henkilökohtainen sopivuus ja myös vakavaraisuus. Kyseisistä vaatimustekijöistä säädetään tarkemmin asetuksella. Jo valmistellun asetusluonnoksen mukaan autokoululuvan hakijalta vaaditaan mm. seuraavia edellytyksiä: Liikenneopettajalupa. Kymmenen viime vuoden aikana hänen on pitänyt vähintään

neljä vuotta olla liikenneopettajana. Autokoulu-yrittäjäkurssi on myös oltava suoritettuna, eikä hänellä saa olla törkeitä tai toistuvia liikennetrikkeleitä. Myös vakavaraisuutta häneltä vaaditaan. Mikäli luvan hakija on oikeushenkilö, kuten osuuskunta, osakeyhtiö, oppilaitos tai muu sellainen, henkilökohtaiset soveltuvuutta koskevat vaatimukset kohdistuvat opetustoimesta vastaavaan johtajaan.

Lakiesityksen perustelujen mukaan lupajärjestelmän muutos edistää alan kehitystä autokoulupalveluja tarvitsevan edun. Lisääntyvä ammatillinen kilpailu alaa koskevan lainsäädännön asettamien rajoitusten antama mahdollisuuden opetuksen laadun ja palvelun parantamiseen ja palvelujen monipuolistamiseen.

Autokouluun ja yksittäiset autokoulut ovat suhtautuneet lakiesitykseen kielteisesti. Sitä vastaan poikkeuksetta valiokunnassa kuultavana olleet muut tahot ovat nähneet lakiesityksen hyvät puolet varjopuolia merkittävämpinä ja siten puoltaneet lakiesitystä.

Autokoulujen pelko siitä, että mm. lukiot ja keskiasteen koulut alkaisivat suuressa määrin lupia hakea, on aiheeton. Jo yksistään kuntien taloudellinen nykytila tulee esteeksi kyseiselle kehitykselle. Sen sijaan nykyisten autokoulujen ja edellä mainittujen oppilaitosten yhteistyö tulee varmuudella kilpailuedellytysten avaamisen johdosta lisääntymään.

Liikennevaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Valiokunta käsitteli edellä esitetyn hallituksen esityksen rinnalla myös ed. Rossin ym. lakialoitteen tieliikennelain 4 §:n 2 momentin muuttamiseksi. Kyseisessä aloitteessa ehdotetaan tieliikenteen joustavuuden parantamiseksi, että punaisten valojen palaessa oikealle kääntyminen olisi sallittavaa. Valiokunnan mielestä liikenneturvallisuuteen liittyvät haittatekijät ovat liikennejoustavuuden parantamiseen nähden niin merkittäviä, että valiokunta ehdottaa lakialoitteen hylkäämistä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kilpailu on nyky-yhteiskunnan erinomainen sana ja tavoite, mutta on olemassa eräitä alueita, joilla kilpailu ei tuota pidemmällä tähtäimellä positiivista vaikutusta. Yksi sellainen on juuri autokouluopetus. Yrittäjiä tulee taatusti lisää ja hinnatkin laskevat. Se on positiivinen asia, mutta pidemmällä tähtäimellä haittapuolekset tulevat voittamaan positiiviset puolet.

Ensinnäkin autokoulujen ajokalusto ja ope-

tusvälineistö tulevat kärsimään. Niitä ei pidetä nykyaikaisella tasolla. Toisia autokouluja tulee, toisia menee, koska ankara kilpailu ei anna mahdollisuuksia taata niille kohtuullista tasoa koulutuksessa. Sekään ei auta, vaikka tingittäisiin myös kaluston ja opetuksen osalta, vaan autokoulu joutuu lopettamaan toimintansa. Tulee taas uusi tähdenlento tilalle. Tällä tavalla tämä ei palvele ketään, se on aivan varma. Ei pitäisi näin lyhytnäköisesti asiaa katsoa, vaikka ajokortti saataisiinkin halvemmalla.

Sen sijaan on jo pitkään ollut vallalla sellainen näkemys, että sellaisissa kouluissa, joissa nuoret ovat juuri siinä iässä, että tarvitsevat ajokortin, tätä toimintaa pitäisi yhteiskunnan tukea nimenomaan sillä tavalla, että ajokortin suorittaminen tietynlaisena kansalaisvelvollisuutena tai kansalaisuuteen kuuluvana käytännön asiana liittyisi hyvin kiinteästi muuhun opetukseen. Tältä kannalta katsoen autokouluopetuksen siirtäminen kouluihin olisi positiivista eikä tulisi varmasti sen kalliimmaksi. Kun ajatellaan, että autokouluopetus suoritetaan kouluissa, voitaisiin pientä maksua periäkin mutta tämä asia tulisi muuhun opetukseen liittyen luontevasti hoidettua.

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Hallituksen esitys n:o 71 merkitsee sitä, että tarveharkinta poistetaan, kun autokoululupia myönnetään autokoulujen perustamiseen. Esitys liittyy uusliberalistiseen linjanvetoon, sääntelemättömän markkinatalouden aikaansaamiseen, jota liikennepuolella on jo aiemmin toteutettu mm. siten, että katsastustoimintaa on lähdetty yksityistämään.

Omalta osaltani pidän tarveharkinnan säilyttämistä autokoulujen perustamisen osalta järkevänä, tarpeellisenä ja puollan nykykäytäntöä. Näin siksi, että on täysin mahdollista ja todennäköistä, että opetuksen taso autokouluissa heikkenee, kun mennään ns. vapaaseen kilpailuun. Jostakinhan pitää karsia, ja se on opetuksen taso, jossa kilpailua voidaan vain käydä, eli niissä resursseissa, jotka opetukseen pannaan.

On myös aivan selvää, että kun volyyymi eli asiakaskunta on joka tapauksessa pienenemässä, käy ainakin niin, että nykyään toimivia autokouluja tulee taatusti kaatumaan, jos mennään siihen systeemiin niin kuin esitetään, eli uusia autokouluja voi vapaasti perustaa. Uusia tulee, ja monet entiset hyvin toimivat kaatuvat asiakaspulan vuoksi. En minä näe järkeä siinä, että tällainen vaihto tehdään. Tulee taatusti vain huonolaatuista sempaa opetusta, ja samalla alalta liian kilpailut-

tamisen puitteissa ajetaan pois siellä nyt olevia kunnollisia yrityksiä. Minä tulenkin kolmannessa käsittelyssä ehdottamaan, että pidetään tarveharkinta voimassa eli hylätään lakiesitys.

Liikennevaliokunta on käsitellyt myös ed. Rossin esityksen siitä, että autoilija voisi kääntyä oikealle punaisen palaessa. Vastustan jyrkästi tällaista esitystä ja nimenomaan liikenneturvallisuuden lähtökohdasta. Lakialoite on hyvin ahtaasti autoilijoiden lähtökohdasta laadittu, kiireisen autoilijan nimenomaan, joka ei liikenneturvasta piittaa. Jos lakialoite hyväksyttäisiin, vuorenvarma seuraus olisi se, että kevyen liikenteen väylällä oikealla kulkevat jalankulkijat ja pyöräilijät jäisivät autojen alle paljon enemmän kuin nykyään. Näinhän USA:ssa kävi, kun siellä tämä systeemi otettiin voimaan. Siellä sitten ajettiin päälle yhä enemmän. Näin kävisi meilläkin, käännettäisiin oikealle punaisen palaessa, siellä kulkee jalankulkijaa, siellä kulkee lasta ja nuorta kouluun pyörällään, siellä on jalankulkijaa, vanhusta. Heidän päälleen ajettaisiin enemmän. USA:ssa yli sata prosenttia lisääntyivät tällaiset onnettomuudet, kun tähän systeemiin mentiin. Ei ole epäilystäkään siitä, etteikö olla huonontamassa jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden liikenneturvaa, kun tätä esitystä on laadittu, ja se on nimenomaan autoilijan lähtökohta, kiireisen juppiautoilijan lähtökohta. Minä pidän tätä ihan puhtaasti juppilakialoitteena.

Asiaan liittyy vielä sellainen puoli, että punaisen kunnioitus ylipäätään heikkenisi, jos punaisia päin saisi ajaa. Tätä minun huolenkantoani tuki myös liikkuva poliisi, kun asiaa valiokunnassa käsiteltiin. Nyt jo punaisen kunnioitus on tässä maassa liikenteessä niin kuin vähän muuallakin ihan liian vähäistä, ja se heikkenisi edelleen, jos tulisi tällainen sääntö, että saa ajaa, vaikka punainen palaa. Sitä alettaisiin tulkita yhdessä ja toisessa tapauksessa ihan samalla lailla, että ei ole väliä sillä, vaikka punainen palaa, mennä hurautetaan siitä vain, kun kerran aikaa on.

Niin kuin sanottu, lakialoite on juppilaki, kiireisen autoilijan laki. Voi sanoa myös, että se on jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden niittolaki, jos se hyväksytään. Sillä sallittaisiin se, että liikenneturvallisuus heikkenisi ja nimenomaan liikenteessä nyt jo heikoimmassa asemassa olevien eli jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden osalta, joiden asemaa mielestäni pitäisi kaikin puolin koettaa vahvistaa. Lakialoitteessa ei ole mitään sellaista perustelua, joka puoltaisi sitä, että sitä lähdetäisiin edes vakavassa mielessä viemään eteenpäin. Se on huono esitys, ahtaasti autoilijan ja nimen-

omaan kiireisen juppiautoilijan tarpeista nouseva esitys.

Mitä tulee päästöihin, kohta tullaan puhumaan kauniisti siitä, että päästöt ja saasteet vähenevät. Samaan aikaan ne, jotka näin puhuvat, tulevat sanomaan, että pitää kuitenkin pysähtyä joka kerta, pitää hidastaa ja pitää pysähtyä, eli mitään päästöjen vähenemistä ei sitten tapahtuisikaan, jos noudatetaan sitä sääntöä, joka tähän kuitenkin tulisi. Tässä suhteessa mitään merkittävää saastepäästöjen vähenemistä ei tapahtuisikaan. Jospa eletäisiin niin kuin nyt esitetään, mutta ei ole sellaista näköalakaan, vaan siinä kävisi niin, että ajettaisiin vain roheesti, kun punainenkin palaa ja käännyttäisiin oikealle ja siellä on sitten joku jalankulkija tai pyöräilijä, joka ehtisi alta pois, jos ehtisi, jos ei ehtisi, jäisi alle. Tällaiselle systeemille minä en ainakaan tule tukeani antamaan, kun äänestys käydään.

Ed. Alho merkitään läsnä olevaksi.

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ehkä ed. Tennilä on huomannut sen, että punaisen kunnioitus on onneksi yhteiskunnassa muutenkin vähentynyt. Oli aika mielenkiintoista huomata, että ed. Tennilä luettelee juppiedustajiksi ed. Suhosen ja suonenjokelaisen mansikanviljelijän ed. Rossin. Ihan, ettei tule väärää käsitystä, kun auto kääntyy, ed. Tennilä, oikealle, silloin sekä jalankulkijalle että pyöräilijälle palaa oikealle käännyttyä punainen valo. Toivon, että jalankulkijat ja pyöräilijät myös kunnioittavat siinä tapauksessa sitä valoa.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On merkittävää, että Suomessa on kymmeniätuhansia kieltoja ja käskyjä. Tietysti tieliikenteen parissa se on mennyt aivan äärimmäisyyksiin jopa niin, että Suomessa on määrätty se, kummalta puolelta pitää ohittaa vastaantuleva jalankulkija tai kummalta puolelta pitää ohittaa edellä kulkeva jalankulkija. Nyt ed. Tennilä pitää esitystä jonakin ihmeen jalankulkijoiden niittolakina, jos hyväksyttäisiin tällainen lainsäädäntö, mutta tämä kuvaa sitä järkkymättömyyden uskoa kieltoihin ja käskyihin, joka minusta on aivan perusteetonta. Ei, ed. Tennilä, jalankulkijoita niitetä myöskään niissä risteyksissä, joissa ei ole lainkaan punaisia valoja, joten ei tämä elämä ole niin yksioikoista kuin ed. Tennilä antaa ymmärtää. On myös olemassa sivistysmaa Eng-

lanti, jossa saavat jalankulkijatkin kävellä päin punaisia silloin, kun se voi tapahtua vaarantamatta muuta liikennettä. Minusta voisi hieman avartua ajatuksissaan siihenkin suuntaan, että ihmisten ei tulisi olla omien lakiensa vankeja. Kun punaiset jossakin palavat ja ristin sieluakaan ei näy, siellä sitä vain tuijotetaan punaiseen valoon kuin sonni uutta porttia.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me ed. Tennilän kanssa varmaan molemmat kunnioitamme punaista väriä. Liikennevalojen osalta olen kuitenkin sitä mieltä, että ed. Rossin esittämässä aloitteessa oleva perusajatus on hyvä. Monissa maissa on käytössä ja eräissä maissa kokeiltavana sellainen järjestelmä, jossa todellakin sallitaan punaisten palaessa oikealle kääntyminen. Tämä on tehnyt liikenteen huomattavasti joustavammaksi. Korostettakoon sitä, että tällaista kääntymistä edeltää aina pakollinen pysähtyminen. Tämä luonnollisestikin lisää huomattavasti liikenneturvallisuutta. Ei tietenkään kyse ole siitä, että sallittaisiin samanaikaisesti jalankulkijoiden kadun ylitys ja oikealle kääntyminen. Todettakoon se, että Yhdysvalloista nimenomaan tällaisesta on kielteisiä kokemuksia ja Yhdysvalloissa muutettiin tästä syystä lainsäädäntöä.

Luulisin liikennevaliokunnan niiden jäsenten, jotka eivät kannata ed. Rossin aloitetta, olevan huolissaan siitä, että tällä hetkellä saa ajaa päin vihreitä ja samanaikaisesti kääntyä oikealle, kun myös jalankulkijoille palavat vihreät valot. Olen itse jäänyt eduskunnan lähellä aikoinani auton alle tällaisessa tilanteessa, ja edelleenkin kulmalla on samanlainen käytäntö. Toisin sanoen autot ajavat vihreitä päin hyvin kovaa ja samanaikaisesti sallitaan kääntyminen oikealle, kun jalankulkijatkin ylittävät katua. Tämä on paljon vaarallisempi tapaus kuin se, mitä ed. Rossi esittää omassa aloitteessaan.

Järjen käyttö ei ole kiellettyä myöskään liikennesuunnittelussa. Olen sitä mieltä, että koemiellessä voitaisiin niissä risteyksissä, jotka eivät ole vaarallisia, kokeilla tällaista uutta käytäntöä.

Kuten aikaisemmin olen todennut, Suomi on niin konservatiivinen maa, että järkeviäkin uudistuksia ei näytetä nopeasti saatavan lävitse.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. V. Laukkaselle totean vain sen, että kun on täysin hiljainen liikenne esimerkiksi tässä kaupungissa, niin liikennevalot sammutetaan, eli sellaisia tilanteita, että yöllä seisoskel-

laan punaisen valon takana, ei yleensä tule. Tämä pitäisi tietää. En tiedä, kuinka paljon ed. V. Laukkanen yöaikaan liikkuu kaupungilla, mutta näin se on. Kannattaa joskus sekin kokemus hankkia.

Ed. Laaksole totean, että yhdestä auton alle jäämisestä yleensä oppii jotakin, mutta jos ei opi, niin ei sitten opi. Tässähän on kysymys siitä, että tämäkin risteys, josta nyt puhutaan, on siten säännöstelty ja säädelty, että se on autoilijalle mahdollisimman hyvä ja jalankulkijan edut ovat jo nyt jääneet siinä jalkoihin. Eli ideana on ollut se, että autoilijat pääsevät mahdollisimman hyvin, ja punaisilla kääntyminen vain lisää tätä ideaa.

Ed. V i s t b a c k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Laakso toi esiin sen, mitä täällä jo ensimmäisessä käsittelyssä tämän asian osalta tuotiin esiin, eli nykyisessä käytännössä, jossa auto ajaa vihreän valon palaessa ja samalla kääntyy oikealle, jolloin jalankulkijalle näytetään vihreää, tällaiset tilanteet ovat nimenomaan jalankulkijoille todella vaarallisia. Jos autoilija punaisen palaessa erityistä varovaisuutta noudattaen, jopa pysähtyen sitä ennen voi kääntyä oikealle, niin tämä on mielestäni jalankulkijalle paljon turvallisempi kuin nykyinen käytäntö. Lisäksi on otettava huomioon, että liikennevaloja pystytään säätämään, koska mikin valo palaa, ja sen kautta pystytään lisäämään turvallisuutta.

Ed. R o s s i : Herra puhemies! Hyvät edustajat! Hallituksen esityksen n:o 71 yhteydessä liikennevaliokunta päätti ottaa käsittelyyn täälläkin jo paljon keskustelua aiheuttaneen lakialoitteen n:o 57, jonka ehdotus lähtee siitä, että risteyksessä oikealle kääntyminen olisi sallittua punaisen valon palaessa silloin, kun se ei aiheuta vaaraa muulle liikenteelle. Luonnollisesti punaisen liikennevalon palaessa kääntyvän ajoneuvon on väistettävä muuta liikennettä.

Yhdysvalloissahan liittovaltion lainsäädäntö teki 1970-luvun puolivälissä mahdolliseksi kääntymisen oikealle punaisella liikennevaloissa. Tämä right turn on red -sääntö on voimassa lähes kaikissa osavaltioissa. Silloin säännös hyväksyttiin mm. energiakriisin seurauksena. Toisin sanoen sen tavoitteena on energian säästö ja liikenteen sujuvuuden edistäminen. Yhdysvalloissa tehtyjen tutkimusten ja selvitysten mukaan mahdollisuus kääntyä oikealle punaisten valojen palaessa tekee liikenteen sujuvammaksi ja vähentää polttoaineen kulutusta sekä pakokaasupäästöjä

merkittävällä tavalla. Myös meluhaitat etenkin raskaan liikenteen osalta vähenivät.

Tieliikenneasetuksen 22 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan punainen valo osoittaa, että ajoneuvo ei saa sivuuttaa ensimmäistä sen ajosuunnalle tarkoitettua opastinta eikä pysäytysviivaa missään olosuhteissa. Tämä joustamaton sääntö johtaa siihen, että taajama-ajossa ajoneuvo on vähän väliä tyhjäkäynnillä ja sen jälkeen kiihdyttää päästäkseen kääntymisen jälkeen taas punaisiin valoihin. Kiihdytysvaiheessa moottori toimii tehoalueensa yläpäässä, jolloin polttoaineen kulutus ja päästöt ovat suurimmillaan. Käännytäessä vihreillä valoilla autoilijan on annettava jalankulkijalle esteetön kulku. Sama sääntö pätee silloinkin, kun auto kääntyy oikealle punaisten liikennevalojen palaessa. Jalankulkijoiden ja kevyen liikenteen huomioon ottaminen ja erityinen varovaisuus on aina oltava lähtökohtana risteyksessä käännytessä.

Tämä lakialoite on käsitelty valiokunnassa varsin huolellisesti. Usean lausunnonantajan mielipiteet menevät ristiin. Kuten lakialoitteen ja koko tämän kohdan ensimmäisen käsittelyn yhteydessä todettiin, niin aloitteet menevät käytännössä puoliksi ja puoliksi. Autoliitto ja Liikenneturva suhtautuivat kielteisesti. Huvittavaa on kylläkin se, että Autoliiton ihmisten toimesta tätä lakialoitetta on ylipäättänsä saatettu liikkeelle, mutta nyt valiokunnassa kanta oli kielteinen.

Poliisi suhtautui pidättyväisesti tuoden esille näkökohdat joustavuudesta mutta arvelun myös siitä, että mahdollisesti punaisen valon kunnioitus heikkenee ja se voisi aiheuttaa liikenneturvatomuutta. Joka tapauksessa poliisin kannanotto oli, voi sanoa, fifty fifty puoleen ja toiseen.

Taksiautoilijat ja kuorma-autoilijat liittojensa välityksellä suhtautuivat kyseiseen lakialoitteeseen erittäin myönteisesti.

Lakialoitteen käsittelyssä on ollut havaittavissa selvästi asenteellisuutta, joka lähtee hyvin jäykästä suomalaisesta liikennekulttuurista. Mistä se johtuu, sitä voi itse kukin pohtia. Joka tapauksessa tämän lakialoitteen tavoitteena on ollut juuri joustavuuden lisääntyminen ja sitä kautta turvallisuuden lisääminen. Ympäristöhaittojen, siis päästöjen vähenemisen kautta tämä lakialoite on mielestäni täysin perusteltu, kun asian oikein halua ymmärtää.

Ed. Tennilä moukaroi lakialoitetta oikein ansiokkaaseen tyyliin, sitä oli ilo kuunnella. Kysyinkin erästä asiaa ed. Tennilältä, jos hän olisi kuulemassa, kun hän sanoi, että Yhdysvalloissa tehtyjen tutkimusten mukaan onnettomuudet oi-

keallekääntymistapauksissa ovat lisääntyneet 100 prosenttia. Minä tiedustelin ed. Tennilältä, mikähän tuo luku mahtaa olla. Kuinka monta onnettomuutta tuon tutkimuksen mukaan on tapahtunut? Minä vastaan tähän itse suoraan, koska tiedän, että ed. Tennilä ei tiedä tuota lukua. Liikenneturva kertoi valiokunnassa, että tällainen 100 prosentin kasvu on tapahtunut, mutta ensimmäistäkään lukua, onko se yhdestä kahteen vai 1 000:sta 2 000:een, ei ole kyllä esitetty. Mielelläni kuulisin tuon luvun.

Kun tämä aloite kulkee juppialoitteen nimellä, niin onhan se mielenkiintoista kuulla tietysti niinkin. Ehkä Lapin kairoilla ongelmat ovat erityyppisiä kuin jossakin Helsingissä ja suurissa kaupungeissa, joissa todellakin liikennekulttuuri kaipa monellakin lailla toimivuutta. Ei aloitteessa ole kysymys kiireellisestä autoilijasta, joka ei välitä jalankulkijoista. Se on mielestäni uskomattoman törkeää puhetta. Kysymys on yksinkertaisesti siitä, millä tavoin liikenteen joustavuutta myös kaupungeissa pystytään parantamaan ja miten sitä joustavuutta pystytään lisäämään.

Nyhdän on tilanne kyseenalainen, kuten mm. ed. Laakso totesi. Niissä tilanteissa, joissa kääntyy oikealle vihreän valon palaessa, jalankulkijat ovat aina juuri edessä heti omalla suojatiellään, jolloin onnettomuusriski tulee, kun auton oikean kulman luokse muodostuu hyvin helposti kuollut kulma, josta autoilija ei niinkään helposti pysty näkemään jalankulkijoita tai muuta kevyttä liikennettä. Näitä onnettomuuksia tapahtuu tuhkatihedään, ja siinä suhteessa se on vakava kysymys, jota pitää miettiä monellakin tapaa, miten sitä voidaan vähentää. Mutta väitän, kyllä juuri päinvastoin kuin ed. Tennilä todetessaan tämän lakialoitteen aiheuttavan lisää noita onnettomuuksia, että tilanne on kyllä juuri päinvastainen.

Niittolakialoite tämä ei ole missään tapauksessa eikä mikään muukaan kökköjuttu. Asia on yksinkertaisesti kyllä niin, että silloin kun autot ylipäättänsäkin hyväksyttiin teillä liikkumaan, sitä on voitu silloin kutsua niittolakiasiksi, koska silloinhan tietysti jalankulkijat ja muu liikenne ovat joutuneet aivan eriarvoiseen asemaan.

Ed. Laakso totesi keskustelussa, että Suomi on konservatiivinen maa. Se pitää paikkansa. Joissakin suhteissa se konservatiivisuus on varmasti aivan hyvä ja paikallaankin.

Haluan, herra puhemies, todeta, kun tämän toisen käsittelyn aikana asiasta äänestetään, että jokaisella edustajalla on loistava mahdollisuus näyttää, kuinka tämän asian kohdalla ääneste-

tään. Tämä lakialoite ei ole millään lailla ristiriidassa eikä oikeastaan tekemisissäkään hallituksen esityksen n:o 71 kanssa, joka koskettaa autokouluopetusta. Tässä on kyse puhtaasti siitä, voidaanko liikennettä joustavoittaa tämän lakialoitteen esityksen ja perusteluiden mukaisesti. Näin ollen eduskunnalla on mahdollisuus näyttää, halutaanko tuota joustavoittamista tehdä vai ei.

Herra puhemies! Tulen tekemään yksityiskohdaisessa käsittelyssä asiaan liittyvän esityksen, jonka perusteella eduskunta tulisi hyväksymään lakialoitteen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Edellisessä istunnossa jo totesin sen, että tämä saattaa toimia eräissä olosuhteissa. Mutta sellaisissa tapauksissa, joissa risteyksessä on suojatie ja kaksi kaistaa ja joissa vasemmallä olevalla kaistalla on suuri ajoneuvo, jonka läpi on vaikeata nähdä, tämä ei missään tapauksessa tule toimimaan. Ensinnäkin jokin pikku-Fiat alkaa sieltä törkkiä, etsiä näköyhteyttä vasemmalta tuleviin, tulee suojatielle tai ajaa suojatien yli suoraan katsomatta lainkaan. Kun näköyhteys vasemmalta tuleviin on vasta suojatielle tultaessa, auto peittää suojatien ja estää jalankulkijoiden kulkemisen. Tämä on sekä haitallista että, kun vasemmalta näkyvyys on rajoitettu, myös vaarallista, koska sinne mennään monta kertaa vain arvion päälle tietämättä lainkaan, tuleeko vasemmalta joku vai ei. Jos on vain yksi kaista tai vasemmallä puolella on henkilöauto, jonka ohi voi nähdä vasemmalta tulevat, niin silloin tämä on toinen asia. Tätä vastustan ehdottomasti.

Herra puhemies! Jos sallitte, niin totean, kun aikaisemmin tästä autokouluasiasta puhuin kriittisesti, että olemme kuitenkin ryhmässä päättäneet, että me emme vastusta tätä autokoulua koskevaa muutosta. Tulemme kuitenkin kolmannessa käsittelyssä esittämään tähän asiaan pontta, joka velvoittaa hallituksen seuraamaan tilannetta, millä tavalla se vaikuttaa autokoulujen tasoon, opetuskalustoon, opetuksen tasoon jne.

Ed. Mäki-Hakola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M ä k i p ä ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin on todettava, että ns. lillukanvarsiasiat täällä eduskunnassa saavat kohtuuttomasti tilaa, niin kuin tämä tieliikennelaki.

Kun ed. Rossi jatkuvasti, niin kuin ensimmäisessä käsittelyssäkin, puhui, että tämä lisää jous-

tavuutta, niin kyllä lähen siitä ja painotan myös ed. Rossille, että hänkin tyytyy siihen, että kun punainen valo palaa, hän pysyköön punaisen valon takana, ja kun vihreä palaa, sitten vasta kääntyy oikealle.

Mutta sitä vastoin haluaisin viestittää niille, jotka tätä lakialoitetta näin voimakkaasti edistävät, että esittäisivät liikenneministeri Norrbackille sellaisia terveisiä, että 80:n talvirajoitukset poistettaisiin. Nyt kun tänä päivänä on rakennettu moottoriteitä ja tiet ovat yleensä hyvässä kunnossa, nopeutta voitaisiin nostaa 100 kilometriin tunnissa. Myös täällä Helsingin seudulla tuntuu kohtuuttomalta, että liikennerajoitukset ovat jopa 40 kilometriä tunnissa. Näistä pitäisi joustavuuden lisääminen aloittaa eikä tällaisista pikuisista höperryksistä.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt ymmärrä, minkälaisen kohtuuttoman määrällisen käsittelyn tämä asia on eduskunnassa saanut. Eihän meitä täällä ole kuin muutama kansanedustaja, jotka ovat puhuneet tämän ed. Rossin aloitteen hyväksymisen puolesta.

En ymmärrä oikein sitä, miksi täällä maalailaan erilaisia kauhukuvia nimenomaan sellaisia risteyksiä hyväksikäyttämällä, joissa näkyvyys on huono ja jotka ovat useampikaistaisia. Mitä järkeä on aloittaa tällainen käytäntö esimerkiksi tällaisissa risteyksissä? En minä esimerkiksi ole puhumassa minkäänlaisen yleisen päin punaisia sallittavan ajokäytännön hyväksymisestä vaan nimenomaan siitä, että turvallisissa risteyksissä, joissa minkäänlaista vaaraa esimerkiksi jalankulkijoille ei ole, liikenteen sujumisen kannalta olisi välttämätöntä, että oikealle kääntyminen sallittaisiin punaisten palaessa. Ensi vaiheessa tämä voitaisiin ottaa käyttöön juuri sellaisissa risteyksissä, joissa näkyvyys on hyvä ja jotka ovat yksikaistaisia. Tässä suhteessa kokemukset ulkomailta ovat juuri tämän kaltaisten risteysten osalta hyvät.

Herra puhemies! Jos saan vielä kiinnittää huomiota itse käsiteltävään asiaan eli autokouluasiaan, toteaisin sen, että oma kantani on, että ajokouluopetus pitäisi saattaa osaksi normaalia opetusta ammattikouluissa ja lukioissa. Jokaisen tällaisen opetuksen käynee todistukseen tulisi myös merkitä siitä, että hän on kelpollinen kuljettamaan ajoneuvoa. Näen, että kouluille pitäisi pääsääntöisesti siirtää koululaisten osalta ajoneuvo-opetus ja myös ajokorttitutkinto.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on kritisoitu sitä, että on tullut hyvin kohtuuton huomio tälle ed. Rossin lakialoitteelle. Täytyy sanoa, että tälle lakialoitteelle on myös tullut hyvin kohtuuton vastustus, koska itse esitin liikennevaliokunnassa kompromissiksi sitä, että ellei tätä lakia voida hyväksyä, liikennevaliokunta ilmoittaisi kantanaan, että näitä vihreitä lisänuolia, jotka sallivat poikkeustapauksissa oikealle kääntymisen silloin, kun suoraan meneville on punainen valo pitäisi lisätä, jotta näin lisäopastein voitaisiin edes vähän edistää tätä käytäntöä. Mutta kohtuuttomasta vastustuksesta johtuen liikennevaliokunta ei halunnut edes hyväksyä tämän nykyisen turvallisen käytännön lisäämistä.

Ed. R a u r a m o : Herra puhemies! Aivan lyhyesti vielä tästä asiasta.

Ensinnäkin toteaisin ed. Tennilälle, joka valittavasti ei ole paikalla, että Helsingissä liikennevalot ovat suurimmassa osassa risteyksistä käytössä ympäri vuorokauden, elikkä ne eivät vilku keltaista yöllä, niin kuin hän väitti.

En ymmärtänyt oikein ed. Aittoniemen huolta siitä, että SMP olisi laittamassa tähän jonkin ponnin, koska liikennevaliokuntahan omassa mietinnössään edellytti nimenomaan näin: ”Liikennevaliokunta pitää tärkeänä, että liikenneministeriö seuraa autokouluelinkeinoon kehittymistä ja ryhtyy tarpeellisiin toimiin alalle vahingollisen kehityksen ehkäisemiseksi.” Mielestäni valiokunta on erittäin hyvin ottanut tämän asian huomioon kaiken kaikkiaan.

Mitä tulee vielä ed. Rossin hyvään lakialoitteeseen, tulen sitä yksityiskohtaisessa käsittelyssä kannattamaan.

Ed. P a a s i o : Herra puhemies! Haluaisin lyhyesti puuttua ed. Tennilän puheenvuoron siihen osaan, jossa hän puhui autokouluopetuksesta. Hän ilmoitti vastustavansa markkinavoimiin perustuvaa käytäntöä. Sen sijaan hän tuli kannattaneeksi taloudelliseen harvainvaltaan perustuvaa käytäntöä, niin kuin hän varmaan on aikaisemminkin tehnyt. Nimittäin hänen olettamuksensa on se, että autokouluopetus ylipäättensä tässä maassa on tehokasta ja hyvää, mille ei löydy kovin paljon perusteita. Meillä on omituinen käytäntö siinä, että ammattikunta oikeastaan itse käytännössä lausunnoillaan ratkaisee, saako se kilpailua osakseen vai ei.

Olen ed. Laakson kanssa ihan samaa mieltä siitä, että tämä pitäisi normaalisti saada koulu-

opetuksen osaksi. Eräitä kouluja meillä jo on ollutkin, ja niitä Autokoululiitto on raivokkaasti vastustanut.

Herra puhemies! Mielestäni pitäisi kiinnittää huomiota myös niihin kytkentöihin, joita valtion liikenneviranomaisten ja autokoulujen järjestöjen välillä ihan järjestöllisestikin on olemassa, ja miettiä, mahtaisiko niistä aiheutua jotakin kitkaa lainsäädäntöön.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-lyyn.

Esitellään 66 §.

Keskustelu:

Ed. Rossi: Herra puhemies! Ehdotan, että 4 §, jota ei ole mietinnössä, hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 57/1992 vp mukaisena.

Ed. Rauramo: Herra puhemies! Kannatan ed. Rossin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Rossi ed. Rauramon kannattamana ehdottanut, että 4 § hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 57/1992 vp mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 4 §:ää, ”jaa”; ed. Rossin ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 53 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 59. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

66 § hyväksytään.

67 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimi-ke hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy liikennevaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Eduskunnan kirjaston kertomus vuodelta 1992

Ainoa käsittely

Kertomus n:o 8

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laeiksi työtuomioistuimesta annetun lain sekä asiakirjain lähettämisestä annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 190

Lakivaliokunnan mietintö n:o 14

Puhemies: Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 115

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36.

Keskustelu:

Ed. Vuorensola: Herra puhemies! Kyseessä on hallituksen esitys, joka koskettaa maidon, sianlihan ja viljan markkinointimaksujen uudelleenjärjestelyä, ja siinä yhteydessä nimenomaan on tarkoitus korottaa rukiin markkinointimaksua sen normaalin 20 pennin markkinointimaksun lisäksi vielä 50 pennillä. Olen kyseisestä

asiasta jo aikaisemmin puhunut. Sen jälkeen tilanne on sen verran muuttunut, että sato on jo korjattu ja vaikuttaa siltä, että ne puheet, joita silloin puhuin, muuttuvat todeksi.

Rukiin viljely Suomessa on ollut hyvin vaihtelevaa. Satomäärät vuositasolla ovat vaihdelleet. Maksimissaan sato on ollut 274 miljoonaa kiloa ja pienimmillään se on ollut 25 miljoonaa kiloa. Pinta-alavaihtelu on ollut 81 000 hehtaarin ja 10 000 hehtaarin välillä.

Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että ensi vuonna on kylvössä ruista 8 500 hehtaaria, mikä merkitsee sitä, että rukiin sekä viljelyala että myös kokonaissato laskevat alle sen, mitä ne ovat koskaan olleet, elikkä sato putoaa selvästi alle 20 miljoonan kilon. Sen takia tästä asiasta haluan hiukan suutani soittaa, että nyt olisi aivan erinomainen vaihe miettiä, miten jatkossa rukiin viljelyn osalta menetellään niin, että satovaihtelut voisivat olla pienempiä. Käsitykseni mukaan siihen ei ole olemassa oikeastaan muuta keinoa kuin siirtyminen sopimustuotantoon. Sellaisena vuonna, niin kuin nyt ensi vuosi on, jolloin viljelyala on pieni ja satomäärä pieni, olisi täydet mahdollisuudet tämä asia ratkaista niin, että tulevina vuosina päästäisiin tasaisempaan tuotantoon, koska käsitykseni mukaan se on kaikkien yhteinen etu.

Ruis on viljelykasvina luonteeltaan selvästi erilainen kuin muut viljat. Se johtuu lähinnä siitä, että ruis on perisuomalainen leipävilja. Ruista ei leipäviljana juuri muualla käytetä tai sen käyttö on hyvin vähäistä. Toisaalta ruis ei ole myöskään itse asiassa lainkaan rehuvilja, niin että sille joku arvo rehuna todella olisi. Käytännössä ruis on aina tuote, joka voidaan parhaiten hyödyntää nimenomaan leipäviljana, vaikka se laadultaankin olisi heikompaa.

Rukiin osalta on myös tosiasia, että pitkälläkin aikavälillä rukiin tuonti on ollut käytännössä nolla. Sitä ei juurikaan tähän maahan ole tuotu, mutta ei sitä myöskään ole viety. Ei oikeastaan ole ollut paikkoja, mihin sitä olisi voitu viedä, koska sen käyttö muualla on, niin kuin totesin, varsin pientä.

Tämän syksyn osalta on nähtävissä myös se, että kun sato laadullisesti oli varsin heikko, niin myös ostajat ovat omalta osaltaan käyttäneet tätä tilannetta hyväksi siten, että ruista ostetaan ikään kuin rehuna ja sitten se kuitenkin leipäviljana käytetään. Se merkitsee sitä, että hinta rukiille määritellään silloin lähinnä rehuohran hintana. Tässä yhteydessä myös sitä markkinointimaksumaa, joka tällä esityksellä kuvitellaan saatavaksi, ei tulekaan, koska tämä markkinointivastuu pe-

ritään vain leipäviljalta. Se arvio, jonka hallitus on tehnyt esityksessään siitä, että noin 30 miljoonaa markkaa tällä kerättäisiin rahaa, ei pidä käsitykseni mukaan alkuunkaan paikkaansa. Se tulee jäämään hyvin, hyvin pieneksi.

Toinen asia, mikä nyt pitäisi ottaa huomioon päätöksenteossa minusta on se, että tänä vuonna todennäköisesti, kun viljelijät tietävät, mikä rukiin tilanne on, ne, joilla vain suinkin on mahdollisuus, tulevat siirtämään rukiin myyntiä tilalta seuraavalle satokaudelle. Seuraavalla satokaudella rukiin sato, niin kuin totesin, on hyvin vähäinen, ja silloin valtiovallan on käytännössä pakko purkaa nämä markkinointivastuut. Tällöin on varsin hyvä sijoitus itse asiassa pitää viljaa siilossa, kun sen hinta nousee 50 penniä elikkä tuon markkinointivastuun verran. Se ilman muuta käsitykseni mukaan tullaan sitten poistamaan ensi vuoden aikana viimeistään siinä tulospöytäkirjassa, joka keväällä tehdään, ja se astuu voimaan 1.8.

Näillä perusteilla oikeastaan ihmettelen, minä takia tällainen esitys vielä pidetään voimassa. Minusta olisi ollut paljon johdonmukaisempaa viljapolitiikkaa se, että nyt ruista ei erityisesti tässä rangaistaisi, vaan että jos on tarvetta rahastaa lisää markkinointivastuuta, se tehtäisiin koko viljasektorilla eikä niin, että tavallaan lyötyä lyödään. Minusta on aika pitkälle siitä kysymys. Mutta joka tapauksessa, kuten aluksi sanoin, tulevaisuuden osalta satotason vakiinnuttamiseksi tai määrän vakiinnuttamiseksi olisi hyvin perusteltua se, että tässä vaiheessa laitettaisiin nopeasti liikkeelle sopimustuotantomallin kehittäminen.

Minä uskon, että kun rukiin ostajia sinänsä Suomessa leipäviljakäyttöön on vain muutama isompi mylly, niin tämä olisi hyvinkin mahdollista. Tässä yhteydessä myös uskoisin, että näiden myllyjen kannalta se olisi siinä suhteessa järkevää, että ne saisivat pitkällä aikavälillä sellaista raaka-ainetta, mitä ne todella tarvitsevat. ToTuushan on se, että rukiin osalta tietty teollisuus tarvitsee alhaisen sakoluvun ruista ja taas toinen osa teollisuutta tarvitsee korkean sakoluvun omaavaa ruista. Jos se olisi sopimustuotannon piirissä, nämä erät olisi suhteellisen helppo tilastoida ja luokitella, ja näin ollen voitaisiin myös tätä asiaa paremmin teollisuuden ja kuluttajan kannalta kohdentaa.

Ed. L u u k k a i n e n : Herra puhemies! Olen samaa mieltä kuin ed. Vuorensola puheenvuoronsa alkuosassa, että nyt olisi jo korkea aika tehdä jotain maatalouden ylituotannolle. Tämä-

hän on nyt jo kolmas syksy, jolloin viljavarastot ovat jo valmiiksi täynnä, ennen kuin uusi sato tulee tupaan sisään.

Huomionarvoisaa on myös se, että tämä vientikustannusmaksu ei riitä kattamaan edes vanhojen varastojen purkamista puhumattaakaan siitä, että sillä voitaisiin kattaa uuden sadon ylijäämän purkamista. Oleellista tässä on se, että nyt olisi todella nopeasti tehtävä selvitys ja aikataulu siitä, miten ja milloin ylijäämavarastot puretaan ja miten ylituotannosta päästään eroon.

Ed. R a j a m ä k i : Herra puhemies! Ed. Vuorensola on siinä oikeassa, että tätä viljatilannetta ei pidä pelkistää rukiin ympärille, vaan pitäisi nähdä laajemmin se lähinnä rehuviljasta johtuva ylituotantotilanne, joka on täysin hallitsematon. Hallitus ajautuu näillä markkinointimaksuasioilla, yksittäisten rehuseosverojen ja lannoiteverojen kautta pienestä yksittäisestä ratkaisutavasta toiseen ja yrittää tällä tavalla hoitaa tätä ylituotantotilannetta. Se tie on nähty, että siitä ei mitään hyvää seuraa paitsi tuottajille todella rajuja ennakoimattomia markkinointimaksuja, joita on 1 521 miljoonan markan edestä kerättävä tuottajilta myös tänä vuonna. Eli tämä on täysin katastrofaalinen tilanne niin tuottajien kannalta kuin tietysti valtiontaloudenkin kannalta mutta ennen kaikkea myös maatalouden sopeutumisen kannalta, koska maatilatalouden kehittämISRahaston pelivaraa myös tuhotaan tällä tavalla, pääomaa pienennetään 500 miljoonaa markkaa.

Sosialidemokraatit ovat jättäneet maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnonannon yhteydessä tästä vastalauseen. Edellytämme juuri ed. Luukkaisenkin mainitsemää selvitystä kokonaisviljatilanteesta, koska hallitus on edennyt sillä tavalla, että se ylivarastoi ja lykkää vientitukipäätöksiä aina seuraavalle satokaudelle ikään kuin, en tiedä sitten, odottaenko hallan tai kadon tai jonkun muun ratkaisevan tämän kehän.

Mutta kohtuuton on tämä tapa myös tuottajien kannalta, ja siinä rukiin tuottajien osalta ed. Vuorensola oli oikeassa. Mutta mitään muuta vaihtoehtoa tälle ei ole, koska hallitus itse pomputtelee viljelijöillä nyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi maatilatalouden tuloverolain 13 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 118

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi maatilatalouden tuloverolain 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 133

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi tilauslento-verosta annetun lain 6 §:n 1 kohdan ja 26 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 134

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39.

Keskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Tätä tilauslento-verolakia perustellaan ensinnäkin vaihtotasesyillä ja sitten sillä, että sitä kautta saadaan valtiolle verotulokertymää.

Ensinnäkin vaihtotasesy on täysin vanhentunut ja täysin ristiriidassa budjetin perusteluiden kanssa.

Toisekseen verotulokertymä jää huomattavasti pienemmäksi kuin esityksessä on esitetty, koska jatkuvasti tänä aikana, minkä tämä vero on ollut päällä, verotulokertymä on ollut vahvasti liioiteltu. Jo nyt tiedetään, että se on myös ensi

vuoden osalta liioiteltu. Eli tällä ei ole todellakaan mitään fiskaalista merkitystä talouden kannalta.

Mutta sillä on merkitystä Finnairin kannalta, koska tällä lakiesityksellä todella pahasti rapataan Finnairia ja vaikeutetaan näin kotimaista matkailuelinkeinoja. Tässä on tapahtunut niin, että lakia on kierretty sillä tavoin, että matkat tehdään reittilennoilla tilauspaikoilla, ja toinen vaihtoehto on se, että esimerkiksi Pohjanmaalta mennään laivalla Uumajaan ja sieltä otetaan charter. Näin siis rokotetaan Finnairin toimintaa.

Kuten on huomattu, viidennessä lisäbudjetissa ehdotetaan nyt jo annettavaksi 100 miljoonaa markkaa rahaa Finnairille eli karrataan toisesta taskusta rahaa Finnairille, kun toisella lailla sitten Finnairin toimintaa vaikeutetaan.

Ylipäänsä voi sanoa, että jos liikennettä halutaan verottaa, sitä täytyisi verottaa polttoaineveron muodossa eikä tällaisin erillisin pisteveroin. Eli kolmannessa käsittelyssä tulen olemaan tämän lain hylkäämisen kannalla.

Ed. Backman: Herra puhemies! Ed. Luukkainen totesi jo tämän lakiesityksen pohjan puuttumisen. Se nimittäin pohjaa siihen näkemykseen, että ensi vuonna olisi vielä vaihtotase-alijäämä. Tämän esityksen perusteluissa todetaan, että jatkamista esitetään vuodelle 94 "maamme kansantalouden vieläkin suurten vaihtotase- ja velkaongelmien vuoksi - -". Lisäksi todetaan: "Tilauslentoeron arvioidaan osaltaan pienentävän matkustus- ja vaihtotaseen alijäämää."

Hallituksen budjettiesitys, joka on annettu yhtä aikaa kuin tämä esitys, kuitenkin toteaa perusteluissaan, että ensi vuonna vaihtotase on jo noin 10 miljardia positiivinen.

Tässä mielessä kahden yhtä aikaa annetun esityksen perustelut ovat keskenään ristiriitaisia. Tämä ei tämän hallituksen osalta ole mitenkään yllättävää, mutta se ei kuitenkaan ole hyväksyttävää, vaikka siitä tapa onkin tullut.

Kun vaihtotase siis kääntyy ylijäämäiseksi, keskeinen perusta, jolla myös sosialidemokraatit ovat olleet valmiit hyväksymään tilauslentoeron aiemmin, on menettänyt merkitystään. Myös matkustustase on huomattavasti petraantunut ja alkaa piakkoin lähennellä tasapainotilaa. Se taivote, jonka mukaisesti chartermatkojen määrää pyrittiin vähentämään aiemmasta yli miljoonasta noin 700 000—800 000:een vuodessa, on toteutunut ja nyt lähestytään jo alle 500 000 matkustajan lukuja.

Kun eräänä perusteena on käytetty kotimaisen matkailuelinkeinon tilanteen paranemista, niin tämäkään ei pidä paikkaansa. Tosiasiassa kotimaassa on tapahtunut lukuisia matkailualan konkurssseja matkatoimistoissa. Mikäli tilauslentoeroa jatketaan ensi vuodelle, tämän lakiesityksen seurauksena konkurssit tulevat jatkuamaan.

Kaikkein suurin merkitys tällä on kuitenkin valtion omalle lentoyhtiölle Finnairille. Sen osuus tilauslentoliikenteestä on yli 80 prosenttia ja tilauslentojen osuus sen maksetuista henkilökilometreistä 45 prosenttia. Nämä luvut jo suoraan kertovat sen, että suurin kärsijä tästä lakiesityksestä on Finnair.

Kuten ed. Luukkainen totesi, nyt käsittelyssä olevassa lisäbudjetissa esitetään 100 miljoonaa markkaa Finnairin osakepääoman korottamiseen. Tällä tavoin Finnair joutuu toista kautta turvautumaan ongelmissaan valtion rahoitukseen. Tässä mielessä lakiesitys omalta osaltaan lisää valtion kustannuksia.

Tilauslentoeron tuotoksi arvioitiin tälle vuodelle 200 miljoonaa markkaa. Tuolloin oppositiopuolueet, sosialidemokraatit mukaan lukien, totesivat, että tuotto voi olla korkeintaan 100 miljoonaa markkaa. Tuolloin tuota arviota ei suosituttu kirjaamaan budjettiin, vaan sinne jäi 200 miljoonaa markkaa. Nyt viidennessä lisätalousarviossa tuottoarvio on jo pudotettu 100 miljoonaan markkaan. Kuitenkin esitys, joka nyt on käsittelyssä ensi vuodelle, lähtee siitä, että ensi vuonna kertyvä summa olisikin 120 miljoonaa markkaa. Ajatus lähtee kai siitä, että suomalaisilla on ensi vuonna enemmän ostovoimaa ja pystytään käyttämään enemmän chartermatkoja ja tällä tavoin viidenneksellä tuotto lisääntyisi. Todellisuus on kuitenkin se, että tänä vuonna tuotto jää alle 90 miljoonan markan. Ensi vuonna tuoton arvioidaan jäävän noin 60 miljoonaan markkaa. Se tarkoittaa, että tuottoarvio on kaksinkertainen. Tällä tavalla hallitus pettää jälleen itseään mutta ei eduskuntaa, se on hyvä tehdä tässä tiettäväksi.

Veron tuotolla ei siis ole valtiontaloudelle merkitystä, kun se on vain noin 60 miljoonaa markkaa. Kun seurausvaikutukset Finnairille ja matkatoimistoalalle ovat kustannuksiltaan jopa suuremmat kuin 60 miljoonaa markkaa, ei ole mitään erityistä perustetta veron säätämiseksi.

On myös huomattava, että tämä sotii hengeltään EY-säännöksiä vastaan rajoittaen ihmisten vapaata liikkumista. Tältä perustalta Ruotsi lopetti veron perimisen jo 1.10. eli tämän kuun alusta ja Norja on tekemässä saman päätöksen.

Tulen esittämään kolmannessa käsittelyssä lakiesityksen hylkäämistä.

Ed. Aula merkitään läsnä olevaksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi varallisuusverolain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 142
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 40.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotukset laeiksi potilasvahinkolain ja korkeolain 1 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 147
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 21

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 21.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan:

13) Hallituksen esitys n:o 211 Sveitsin kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

14) Hallituksen esitys n:o 212 Latvian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

15) Hallituksen esitys n:o 213 Liettuan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

talousvaliokuntaan:

16) Hallituksen esitys n:o 219 laeiksi osuuspankkilain sekä rahoitustarkastuslain 2 §:n muuttamisesta

17) Hallituksen esitys n:o 226 opintotukilainsäädännön uudistamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Keskustelu jatkuu:

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Tämä esitys muuttaa korkeakouluopiskelijoiden opintotuesta annettuja periaatteita, niitä ulotetaan myös muihin oppilaitoksiin. Lisäksi tässä on lukuisia säädöksiä koskien esimerkiksi aikuisopintorahaa ja sen jakoperusteita.

Tässä yhteydessä kiinnittäisin huomiota siihen, että opintotukijärjestelmän ja työttömyysturvajärjestelmän välillä on lukuisia väliinputoajaryhmiä, kuten esimerkiksi pitkään opiskelleet henkilöt. Myöskään aikuisopintoraha ei tarjoa työelämässä olleille pitkäaikaisiin opintoihin mahdollisuutta vaan ainoastaan lyhytaikaisiin opintoihin. Näitä epäkohtia kannattaisi sivistysvaliokunnan hyvinkin perusteellisesti tutkia ja pyrkiä saamaan aikaan tilanne, että väliinputoajaryhmiä ei pääsisi syntymään. Sama pätee tietysti myös työttömyysturvan puolella.

Ed. L a a k s o : Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta on käsitellyt ja kuullut varsin paljon asiantuntijoita opintotukilainsäädännön ja työttömyysturvainsäädännön väliinputoajaryh-

mistä nimenomaan opintotuen osalta. Annoimme viime viikolla lausuntomme näistä ongelmista. Ehdotamme myös konkreettisia menettelytapoja, millä esimerkiksi pitkään opiskelleiden osalta voitaisiin luoda sellainen tilanne, että he palaisivat takaisin opintotuen piiriin.

Väliinpuotoamisen ongelmat eivät kosketa ainoastaan pitkään opiskelleita. Hallituksen säästöpäätökset ovat aikaansaaneet tilanteen, jossa päätoimisista opinnoista iltaopiskelijoiksi siirtyneet esimerkiksi sekä lukioissa että ammatillisissa oppilaitoksissa ovat menettäneet monissa tapauksissa oikeutensa sekä työttömyysturvaan, opintotukeen että myös toimeentulotukeen. On syntynyt tilanne, jossa eräät kunnat kieltäytyvät myös myöntämästä toimeentulotukea sellaisille iltaopiskelijoille, jotka eivät saa kuitenkaan minikäänlaista muutakaan tukea.

Sivistysvaliokunta kiinnitti lausunnossaan näihin ongelmiin huomiota ja edellyttää, että väliinpuotoajaryhmät selvitetään ja heidän ongelmansa korjataan varsin pikaisesti siten, että jokainen opiskelijaryhmä Suomessa kuuluu aina-kin jonkin toimeentulojärjestelmän piiriin.

Ed. Kankaanniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Pyysin tämän hallituksen esityksen opintotukilainsäädännöstä pöydälle viime tiistain istunnossa siinä toivossa, että täällä päiväsaikaan olisi runsaammin osanottajia keskustelussa asiasta. Kun ministeri Huuhtanen saapui paikalle, täällä on tasan yksi hallituspuolueen edustaja.

Nämä asiat koskettavat myös sosiaali- ja terveysministeri Huuhtasta nimenomaan siltä osin, minkä ed. Laakso äskeisessä puheenvuorossaan toi esille. Olen juuri myös kuullut näistä ongelmista, että määrättyissä tilanteissa nimenomaan iltaopiskelijat on jätetty kaikkien toimeentuloetuuksien ulkopuolelle, ei työttömyysturvaa, ei opintotukea, ei toimeentulotukea. Mielestäni tällainen tilanne ei voi olla lainmukainen. Toivoisin, että ministeri Huuhtanen omalta osaltaan ryhtyisi selvittämään, miten tällaiset tapaukset voivat olla mahdollisia ja onko todella näin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on useassa yhteydessä todennut, että työtöntä pitää kannustaa opiskelemaan työttömyysaikanakin, mutta se linja, mitä hallitus vie eteenpäin, on täsmälleen

päinvastainen. Heikennetään niin opiskelijoiden kuin työttömienkin asemaa eikä suinkaan paranneta sitä, että juuri työtön saisi paremmat edut, jos hän opiskelee. Kun opintotuki on ollut pienempi kuin työttömyysturva, niin nyt työttömyysturvaa heikennetään nuorilta ja osittain vielä kokonaan pois. Tämä ei voi olla oikea linja. Toivon, että hallitus ryhtyisi noudattamaan sitä linjaa, mitä eduskunta edellyttää, nimenomaan, että työtöntä kannustetaan opiskelemaan, tietysti mieluummin niin, että opintotuki turvaa kunnollisen toimeentulon, mutta myös erilaisessa kurssimuotoisessa opiskelussa.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Voin kertoa ed. Stenius-Kaukoselle, että tämä asia on ollut käsittelyssä ja on edelleenkin selvittettävänä hallituksen työvoimapolitiisessa ministerityöryhmässä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sivistysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

liikennevaliokuntaan:

18) Hallituksen esitys n:o 230 laiksi merilain muuttamisesta

talousvaliokuntaan:

19) Hallituksen esitys n:o 231 laiksi mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä sekä laiksi mittayksiköistä ja mittaamisvälineiden vakaamisesta annetun lain muuttamisesta

20) Hallituksen esitys n:o 233 laiksi työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 21) ja 22) asiasta.

Keskustelu jatkuu:

Ed. T e n n i l ä : Herra puhemies! Nyt on käsitellyssä työttömyysturvaan liittyvä rypäs lakeja, joiden yhteinen nimittäjä on työttömien aseman jyrkkä huonontaminen, ideologisesti puhuttuna thatcherismin eteenpäinvieminen, itse asiassa sen oikein voimallinen läpilyönti Suomessa, mitä nimenomaisesti työmarkkinatukijärjestelmä merkitsee. Siinä on kolme erilaista lakiesitystä, joissa on hyvin paljon yksityiskohtia. Kyse on ensinnäkin siitä, että indeksikorotustakaan peruspäivärahaan ei tule, vaikka sen pitäisi olla 5,3 prosenttia lain mukaan. Tässä peruspäivärahasiassa rikotaan selvästi lakia, kun korotusta ei tule, vaikka hinnat ovat nousseet. Viimeinen korotus on vuosien takaa, ja edes sitä kuutta markkaa, joka kuuluisi tulla huonoimmassa asemassa oleville työttömille eli peruspäivärahalaistilalle, joita on 170 000, ei tule.

Toinen esitys koskee sitä, että peruspäivärahaakin katkaistaan 500 päivän jälkeen, sille pääsyn ehdoksi tulee kuuden kuukauden työssäoloehto ja järjestelmän jatkoksi tulee työmarkkinatukijärjestelmä. Työmarkkinatuki on kirkkaasti halpatyövoiman luomisesitys tässä maassa. Työttömän pitää ottaa työtä vastaan 116 markan päiväpalkalla, nuoren 70 markan päiväpalkalla ilman työsuhdetta. Näin Suomeen tehdään se, mistä ministeri Viinanen on puhunut, neekeriporukka, joka USA:ssa tekee puoli-ilmaiseksi työtä. Työmarkkinatuella oleva porukka pannaan kilpailemaan niiden kanssa, jotka työehtosopimusten mukaan tekisivät työtä. Tässä on raju idea takana, sen suuren idean ensimmäinen askel, jolla halpatyövoimaa tehdään kotimaisista työntekijöistä ja nimenomaisesti pitkäaikaistyöttömistä. Puhutaan kauniita aktivoimisesta jne. ja muuta sellaista niin kuin aina, mutta tosiasiaa kysymys on siitä, että nyt lyödään läpi se idea, että aletaan luoda halpatyövoimaa Suomeen, pakotetaan työttömät tekemään käytännössä lähes ilmaiseksi työtä ja kilpailemaan niiden kanssa, jotka ovat työehtosopimusten mukaisen järjestelmän piirissä. 800 päivän jälkeen tuki katkeaa kokonaan. Työmarkkinatukea voi saada 300 päivää eli 800 päivän jälkeen ei saa enää mitään. Sitten mennään kassalta sossulle. Kyllä olette raaka porukka, ministeri Huuhtanen, tämä hallitus, kun tällaisen esityksen tänne laitoitte, raakaa ja kovaa thatcherismia, jossa huono-osaisimpia lyödään. Se on nyt tämän pelin henki.

Kolmas esitys liittyy siihen, että lomautettujen asemaa huononnetaan: ensimmäinen viikko ei

mitään, niin kuin nytkin, ja siitä eteenpäin vain 70 prosenttia ansiosidonnaisesta päivärahasta kolmen viikon ajan.

Tässä on nyt haaste heitetty kahteen suuntaan. Hyväksyykö ensinnä ay-liike sen, että lomautettujen asema heikkenee näin jyrkästi ja sillä lailla tässä rikotaan myös kevään sopimusta? Minä olen ihan varma, että tällaista ei ole koskaan sovittukaan vaan nyt vedetään välistä. Hyväksyykö ay-liike sen, että peruspäivärahalla olevat jätetään 116 markkaan, vaikka indeksilaki edellyttäisi korotusta? Pientäkään korotusta ei tule, niin kuin ed. Stenius-Kaukonen on todennut. Tämä on jo oikeuskansleria myöten selvitettävä asia, koska tässä selvästi nyt rikotaan lakia ja ministerit siihen syyllistyvät.

Tämä on myös haaste eduskunnan oppositiolle. Työmarkkinatukilakiin liittyy niin monta kohtaa, joissa selvästi heikennetään kansalaisten lakisääteistä perusturvaa, että jos täällä vasemmisto ja muu oppositio nyt harjoittaa oppositiopolitikkaa thatcherismia vastaan, se kaataa tämän lain eli siirtää sen lepäämään yli seuraavien valtiopäivien, mikä merkitsee tässä tilanteessa, että laki raukeaa ja ollaan jo vaaleissa ja toivon mukaan tähän saliin tulevat paremmat voimat, jotka eivät huono-osaisimpia rokota, niin kuin nyt on ajatus. Minä hartaimman jälkeen toivon, että vasemmistoryhmät löytävät tässä asiassa toisensa ja panevat hallituksen tiukan paikan eteen. Tehdään perusremontti tähän esitykseen eli vähin edellytys on, että työllistymisaika on työsuhteinen, jolloin tulee edes se kuntoon, että työllistymisen ja työttömyysturvalla pääsemisen ehdot täyttyvät. Nythän se on vain oleilua työssä, mikä tavallaan ei ole mitään, on vain oltava hommissa, mutta mikään ei kartu, eivät päivärahaan oikeuttavat päivät eikä mikään mukaan. Se on tällainen ihmeellinen systeemi, jossa työsuhdetta ei ole.

Minä odotan toverit sosialidemokraatit, että tässä asiassa me pidämme yhtä ja panemme tämän hallituksen esityksen lepäämään ja sillä lailla näytämme, että täällä on myös oppositio. Jos tässä asiassa tulee lipsuntaa, niin sitten minä en ymmärrä, onko olemassa oppositiopolitiikkaa koko opposition osalta vai alkavatko linjat mennä yhteen. Minä toivon, että tämä asia käsitellään yhdessä ja että tässä todella isossa asiassa, halpatyövoiman luomisasiassa me pidämme yhtä ja panemme thatcherien ja reaganien jalanjälkiä kulkevat ministerit järjestykseen ja näytämme, että ei tässä eduskunnassa sentään ihan mitä tahansa läpi viedä.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Tennilän puheenvuoron johdosta seuraavaa: Kyllä todellakin tämä lakiesitys tarvitsee perusermonttia, koska erittäin suuri ongelma on harjoittelu ilman työsuhdetta, koska yksilö ei tällöin voi kerryttää työssäoloehdotta eikä myöskään pääse varsinaisen työttömyysturvan piiriin. Myös työmarkkinoiden kannalta ilman työsuhdetta työskentely voi aiheuttaa vakavia vinoutumia kilpailuun ja normaalin työhön pääsyn kannalta. Tätä ongelmaa lisää vielä se, että työvoimahallintoon on kaavailtu lomautuksia, kun jo tänä päivänä työvoimahallinnossa on aivan liian vähän aikaa yhtä asiakasta kohti. Kaunis ajatus siitä, että jokaiselle valmisteltaisiin henkilökohtainen suunnitelma työharjoittelusta ja työhön sijoittamisesta, ei nykyisellä henkilöstöllä kerta kaikkiaan onnistu. Siitä, että työmarkkinatuessa tarkoitettu harjoittelu pitäisi ehdottomasti tapahtua työsuhteen ehtojen mukaisesti, olen samaa mieltä ed. Tennilän kanssa.

Ed. Viinanen merkitään läsnä olevaksi.

Ongelmallinen on myös kysymys työsuhteesta. Silti näkisin, että on sellaisia ryhmiä, jotka tämänhetkisessä tilanteessa ovat loukussa. Esimerkiksi sellaisten nuorten asema, joilla ei ole työhistoriaa, joilla ei ole koulutusta, ei opiskelupaikkaa, on erittäin heikko. Näkisin, että kun työttömyysturvaan halutaan aktivoivia elementtejä, niin esimerkiksi sen tyyppinen järjestelmä, että näillä nuorilla olisi mahdollisuus kerätä harjoittelupisteitä samaan tapaan kuin on harjoittelusuhteet nykyään tiettyjen opintojen yhteydessä, olisi mahdollinen aktivoiva tekijä työttömyysturvassa kaiken kaikkiaan.

Lisäksi kiinnittäisin huomiota siihen, mihin puutu aiemmin, eli opintotuki ja työttömyysturva tulee saada nykyistä paremmin nivotuksi yhteen. Kun valiokuntakäsittelyssä saataisiin nämäkin asiat hoidetuksi kuntoon, niin vasta sen jälkeen kannattaisi hallituksen todikaaleimpia ehdotuksia työmarkkinatuen toteuttamiseksi ryhtyä pohtimaan oikein toden teolla.

Ed. Norrback merkitään läsnä olevaksi.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on nyt lähetekeskustelussa useita työttömyysturvaan vaikuttavia lakiesityksiä, joista kuohuttavin on esitys työmarkkinatuesta. Sitä silmällä pitäen en voi olla ihmettelemättä, miksi muutetaan järjestelmää ns. aktivoimisen merkeissä niin, että luodaan kokonaan uusi tukijärjestelmä. Miksei muuteta työttömyysturvalainsäädäntöä suuntaan, joka tosiasiallisesti olisi aktivoiva? Tässä yhteydessähän ei puututa niihin ongelmiin, jotka liittyvät siihen, että työttömällä ei ole mahdollisuutta opiskeluun, hänen ei ole taloudellista ottaa vastaan lyhytaikaisia työsuhteita jne. Mielestäni työttömyysturvaan pitäisi saada enemmän aktivoivia elementtejä kuin mitä niitä tällä hetkellä on.

Sen sijaan esitys työmarkkinatuesta tässä muodossa kuin hallitus on esittänyt merkitsee sitä, että välinputoajien joukko kasvaa lyhyellä ja varsinkin pitkällä janteella, kuntien toimeentulokimenot kasvavat ja erityisesti nuorten asema heikkenee. Myös tuen aktivoivuus on varsin kyseenalainen. Tässä ei lähdetä siitä, että työtön olisi aktiivinen toimija, joka etsisi mahdollisuutta koulutukseen ja työntekoon, vaan pikemminkin henkilö, jota työvoimahallinnon tulee kuin pakkovallan avulla ohjata tiettyihin tehtäviin.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Tiistaina lähetekeskustelun alkuvaiheessa totesin, että tulen kantelemaan oikeuskanslerille siitä, että työttömyysturvan päivärahoja ja niihin liittyviä markkamääriä ei ole korotettu heinäkuun alusta alkaen tänä vuonna.

Hallituksen esityksessä n:o 233 todetaan hallituksen kantana, että sosiaalivakuutuksessa vakiintuneena pidettävän tulkinnan mukaan olennaisena palkkatason muutoksena on peruspäivärahassa pidetty vähintään 5 prosentin muutosta. Tämä on siis vakiintunut tulkinta hallituksen mielestä.

Työttömyysturvalain 25 §:n mukaan indeksikorotukset on toteutettava silloin, kun tämä olennainen muutos tapahtuu, eikä hallitukselle jää mitään valinnanvaraa siinä, kuinka paljon korotusta suoritetaan, vaan indeksipistelukujen osoittama korotus on tehtävä. Kun se ylittää tämän 5 prosenttia, hallituksen tulkinnan mukaan mielestäni korotus olisi ollut toteutettava jo heinäkuun alusta alkaen, koska indeksipisteluku, tämä 5,3 prosenttia, jota hallituksen esityksessä esitetään, on tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen pisteluku. Silloin heinäkuun alusta, niin kuin aina aikaisemminkin vastaavassa tilanteessa on tehty, korotus olisi pitänyt suorittaa.

Jos arvioidaan ensi vuoden alun tilannetta, silloin ei suinkaan verrata enää tämän vuoden ensimmäistä neljännestä, vaan silloin oikea neljännes, johon indeksikorotusta pitää verrata, on kolmas neljännes. Ennakkotiedot siitä eivät vielä ole valmistuneet, mutta sen verran tiedetään, että palkat eivät tämän vuoden aikana ole alentuneet indeksillä mitattuna. Eivät ne varmaan paljon ole nousseetkaan, mutta luku on enemmän kuin 5,3.

Näin ollen hallituksella ei ole mitään perusteita myöskään jättää näitä korotuksia ensi vuonna toteuttamatta. Tietysti hallitus hakeekin nyt siunausta eduskunnalta, jotta näin voisi tapahtua. Mutta lain rikkominen on jo tapahtunut heinäkuun alussa, jolloin korotukset olisi pitänyt lain mukaan tehdä. Tästä olen tehnyt kantelun oikeuskanslerille. Toivon, että kun sosiaaliministeriöltä pyydetään lausunto tästä asiasta, niin ministeri Huuhtanen tarkoin tutustuu aikaisemmin asiasta annettuihin lausuntoihin eikä yritä väittää asiaa muuksi.

Herra puhemies! Koska näyttää pääministeri saapuneen paikalle ja olevan valmis ilmoittamaan lisää työttömiä aiheuttavasta asiasta, niin tässä yhteydessä, koska näistä asioista jo saatoin viime kerralla puhua, voin keskeyttää. Totean vain, että tilanne näidenkin esitysten jälkeen, joita nyt käsitellään, muuttuu entistä huonommaksi. Moni työtön tulee jäämään kokonaan vaille työttömyysturvaa. Työmarkkinatuen jälkeen, jos sellainen toteutetaan, muuta vaihtoehtoa ei ole kuin hakea toimeentulotukea, ellei työpaikkaa ole.

Ministeri Pekkarinen eilen ilmoitti, että työvoimatoimistot eivät aktiivisesti välitä yläosattomille työpaikkoja. Naistoimittajille lohdutuksena voitaneen kertoa, että tällä viikolla Työmarkkinat-lehdessä on tarjolla kaksi työpaikkaa toimittajille ja taiteilijoille. Tarjotaan Lohjalla keikkaluontoiseen työhön tanssijoita ja topless-tarjoilijoita ja Ouluun etsitään useampia nonstop-striptease-tanssijoita. Jos toimittajia uhkaa työttömyys, niin naistoimittajilla on sentään joitakin näkymiä. Miestoimittajille ei tarjota yhtään työpaikkaa. Hallituksen politiikka tuntuu olevan se, että jos tätä linjaa mennään, niin ei paljon muillekaan ole muuta tarjolla kuin topless-työpaikkoja. Ne tuntavat olevan hallituksen erityisessä suosiossa.

P u h e m i e s : Tämän asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan ulkopuolella päiväjärjestyksen käsiteltävän pääministerin ilmoituksen jälkeen.

Pääministerin ilmoitus Suomen Säästöpankki — SSP Oy:tä koskevasta järjestelystä

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen annetaan valtiopäiväjärjestyksen 36 a §:ssä tarkoitettu pääministerin ilmoitus Suomen Säästöpankki — SSP Oy:tä koskevasta järjestelystä.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Hallitus viimeöisten päätösten jälkeen katsoi perustelluksi, että, ottaen huomioon asian mittaluokan ja luonteen, käyttäisimme nyt ensimmäisen kerran valtiopäiväjärjestyksen 36 a §:n mahdollistamaa suullista ilmoitusta selostaaksemme Suomen Säästöpankki — SSP Oy:tä koskevaa järjestelyä, jonka osalta valtioneuvosto siis tänään teki oman päätöksensä.

Herra puhemies! Tulen aluksi selostamaan varsin yksityiskohtaisesti tämän päätöksen sisältöä ja sen jälkeen haluan muutamalla sanalla luonnehtia hallituksen käsityksiä tämän ratkaisun yleisistä vaikutuksista ja seurauksista.

Syksyn 1992 aikana säästöpankit sulautuivat yhdeksi suureksi Suomen Säästöpankki-SSP-nimiseksi säästöpankiksi. Joulukuussa pankki muuttui osakeyhtiöksi ja sen omistajaksi, käytännössä yksinomistajaksi, tuli samalla Valtion vakuusrahasto. Näin meneteltiin, jotta säästöpankkien tallettajien varat olisivat turvassa ja jotta Suomen rahajärjestelmä voisi toimia häiriöttä. Tähän mennessä valtio on sijoittanut Suomen Säästöpankkiin yhteensä 14,6 miljardia markkaa.

Eduskunnan helmikuussa 1993 antaman lauman mukaisesti valtio huolehtii siitä, että suomalaiset pankit kykenevät kaikissa olosuhteissa vastaamaan velvoitteistaan. Näin ollen Suomen Säästöpankin luottokantaan ja sijoituksiin liittyvän riskin on kantanut Suomen valtio.

Suomen Säästöpankki on koko olemassaoloaikansa toiminut erittäin vaikeissa olosuhteissa. Talletusten markkinaosuus on jatkuvasti supistunut, myös viime kuukausina, vaikka pankin kilpailijat ovat vähentäneet markkinointiponnistelujaan Valtion vakuusrahaston kanssa käymiensä neuvottelujen ajaksi.

Talletusten virta ulos Suomen Säästöpankista on jatkunut tasaisena. Viime kuukausien osalta se on ollut noin 250 miljoonaa markkaa kuukaudessa.

Vaikka Suomen Säästöpankin johto on tehokkaasti vähentänyt pankin kustannuksia, näkyvisä ei ole mahdollisuutta saada sitä riittävän kannattavaksi.

Valtion vakuusrahasto on perusteellisesti tutkinut erilaisia vaihtoehtoja Suomen Säästöpankin asiakassuhteisiin liittyvän liiketoiminnan järjestämiseksi. Kaikkiin vaihtoehtoihin on väistämättä liittynyt pankin epäterveiden luottojen ja muun omaisuuden siirtäminen perustettavaan omaisuudenhoitoyhtiöön. Tämä ei muuta valtion riskiasemaa millään tavalla, sillä jo nytkin nämä riskit ovat Suomen Säästöpankin taseissa valtion kannettavana.

Voidakseen selvittää olemassa olevat vaihtoehdot Valtion vakuusrahasto on neuvotellut Suomen Säästöpankin kilpailijoiden kanssa yhdessä ja erikseen. Neuvotteluja on teknisesti vaikeuttanut se, että pankkialaisuuden vuoksi ei asiakkaita koskevaa tietoa ole voitu käyttää ja että mahdollisesti itsenäisenä jatkavan pankin liikesalaisuuksia ei ole voitu paljastaa, koska ne olisivat voineet hyödyttää kilpailijoita.

Neljää todella olemassa olevaksi arvioitavaa vaihtoehtoa on voitu tutkia. Nämä ovat: 1) Suomen Säästöpankin toiminnan jatkaminen itsenäisenä, 2) Suomen Säästöpankin liittäminen Postipankkiin, 3) Suomen Säästöpankin liittäminen jompaankumpaan liikepankeista ja 4) myyminen neljälle muulle pankkiryhmälle.

Tarkastelussa on erityisesti haluttu ottaa huomioon veronmaksajien välitön etu eli valtiolle järjestelystä saatavaksi arvioitu vastike, pankki-asiakkaan etu eli riittävän kilpailun säilyminen sekä kansantalouden etu eli tarve ja mahdollisuudet purkaa pankkialan kiistämätöntä ylikapasiteettia.

Ensimmäinen vaihtoehto eli itsenäisenä jatka-va Suomen Säästöpankki ei muuttaisi kilpailutilannetta. Pankkialan ylikapasiteetti purkautuisi koko pankkikentässä vain vähitellen, nopeimmin kuitenkin Suomen Säästöpankissa. Valtion todennäköisesti tulevaisuudessa saaman tulovirran nykyarvon on Valtion vakuusrahaston käyttämä konsultti Merrill Lynch arvioinut noin 3,3 miljardiksi markaksi, mihin kuitenkin liittyy mainittu Suomen Säästöpankin toimintaolosuhteiden vaikeudesta johtuvan tappiollisen supistumiskierteen riski. Siis tämän vaihtoehdon arvoksi on arvioitu yhtenäisin laskuperustein 3,3 miljardia markkaa.

Liitettäessä Suomen Säästöpankki Postipankkiin yhdistettäisiin kaksi hyvin erilaista yrityskulttuuria ja yritysrakennetta sekä kaksi palvelutarpeiltaan hyvin erilaista asiakaskuntaa. On todennäköistä, että tässä vaihtoehdossa suuri osa Suomen Säästöpankin asiakkaista siirtyisi muiden pankkien asiakkaiksi. Kilpailutilanne muut-

tuisi, mutta riittävä kilpailu jäisi lähes kaikkialle. Pankkialan ylikapasiteetti purkautuisi melko nopeasti. Vaihtoehtoina olisivat tässä tapauksessa joko Suomen Säästöpankin konttoriverkon tai postiverkon jyrkkä karsinta. Postipankin osingonmaksukyky maksaisi, minkä nykyarvo valtiolle on arvioitavissa noin 2,8 miljardiksi markaksi.

Liitettäessä Suomen Säästöpankki jompaankumpaan suureen yksityiseen liikepankkiin kilpailutilanne muuttuisi, mutta riittävä kilpailu jäisi lähes kaikkialle. Pankkialan ylikapasiteettia purkautuisi, tosin melko hitaasti. Valtio saisi arviolta noin 4 miljardin markan arvoisen vastikkeen lähinnä pankkiosakkeina, joiden mahdollisesta rahaksi muuttamisesta voitaisiin sopia. Järjestelyyn liittyy riski näiden osakkeiden tulevastakin hinnasta, joka jäisi riippumaan ostavan liikepankin onnistumisesta järjestelyssä ja toiminnan kehittämisessä.

Neljäs vaihtoehto tarkasteluissa oli Suomen Säästöpankin myynti tasaosuuksin neljälle muulle pankkiryhmälle: Postipankille, SYP:lle, KOP:lle sekä OKO:lle. Tätä tilannetta varten muut pankit ovat sopineet Suomen Säästöpankin sivukonttorien jaosta konttori konttorilta. Konttorijaosta sovittaessa on kilpailun säilyminen otettu huomioon siten, että kullakin paikkakunnalla pienin kilpailija olisi halutessaan saanut Suomen Säästöpankin sivukonttorin, ja pyrkien siihen, että järjestely ei sinällään johda missään kunnassa yli 50 prosentin markkinaosuuden syntyyn yksittäiselle pankille. Pankkialan ylikapasiteettia purkautuisi nopeasti. Valtio saisi tällä hetkellä arvioiden ainakin 5,6 miljardia markkaa rahana, pääomatodistuksina ja pörssiosakkeina. Valtion saama vastike saattaisi nousta yli 7 miljardiin markkaan, jos maksuna saatujen osakkeiden kurssi nousisi pankkijärjestelmän tervehtyessä ja Suomen Säästöpankin alasajo onnistuisi hyvin.

Tässä siis keskenään vertailukelpoisin luvuin tehdyt vaihtoehtojen arviot.

Ottaen huomioon eri vaihtoehtojen kustannukset veronmaksajille, vaikutukset pankkikierteen tervehtymiseen, asiakkaiden asemaan ja kilpailutilanteeseen valtioneuvosto on tänään yksimielisesti hyväksynyt järjestelyn, jolla Suomen Säästöpankki myydään neljälle muulle pankkiryhmitymälle.

Kansallis-Osake-Pankki, Osuuspankkien Keskusliiton osoittamat osuuspankit, Postipankki Oy ja Suomen Yhdyspankki Oy, jonka emoyhtiö on Unitas Oy, ostavat kukin neljänneksen

Suomen Säästöpankin liiketoiminnasta konttori-kokonaisuuksina.

Ostajat ostavat tämän jälkeen Suomen Säästöpankin osakekannan muodollisella kauppahinnalla.

Epävarmat ja muuten riskipitoiset Suomen Säästöpankin omaisuuserät siirretään Valtion vakuusrahastosta annetun lain 1 §:n 5 momentissa tarkoitettuun omaisuudenhoitoyhtiöön. Omaisuudenhoitoyhtiöön siirretään myös Suomen Säästöpankin kirja-arvoltaan noin 6,2 miljardin markan suuruinen kiinteistöomaisuus, joka näin jää valtion haltuun. Siirtämisen kriteeristöä on sovittu lähtien siitä, että valtio vastaa ostettavan liiketoiminnan laadusta, jota ostajat eivät etukäteen pysty tarkistamaan. Suurimmillaan omaisuudenhoitoyhtiöön saatettaisiin siirtää huonotuottoisia omaisuuseriä arvion mukaan 32,6 miljardia markkaa.

Alle miljoonan markan ongelma-asiakkaat hoidetaan ostajien normaalin pankkitoiminnan puitteissa, kuten omaisuudenhoitoyhtiölain muutoksen eduskuntakäsittelyssä eduskunta edellytti. Omaisuudenhoitoyhtiö vastaa kuitenkin sovitulla tavalla niihin sisältyvästä ja liittyvästä riskistä.

Suomen Säästöpankin kiinteistöt siirtyvät omaisuudenhoitoyhtiöön. Ostajat vuokraavat aluksi omaisuudenhoitoyhtiöltä tarvitsemansa toimitilat ja ostavat ne toimitilat, joita tarvitsivat pysyvästi.

Omaisuudenhoitoyhtiöön siirtyvä sekä toimivia asiakassuhteita että eri tavoin Suomen Säästöpankille tullutta muuta omaisuutta. Omaisuudenhoitoyhtiö vastaa toimivien asiakassuhteiden riskistä. Muuten näiden asiakkaiden palvelutarpeen hoitavat pankit. Omaisuudenhoitoyhtiö pyrkii siihen, että sen elinkelpoiset asiakkaat tervehtyvät ja siirtyvät kokonaan pankkien asiakkaiksi. Muun omaisuuden omaisuudenhoitoyhtiö myy siinä tahdissa, jossa siitä on valtion kannalta hyväksyttävä hinta saatavissa.

Suomen Säästöpankin liiketoimintaan kuuluvien, omistajapankeille myytävien tase-erien kokonaiskauppahinta on siis mainittu 5,6 miljardia markkaa. Suomen Säästöpankki lyhentää saamallaan kauppahinnalla pankkitukensa vastiina liikkeeseen laskemiaan pääomatodistuksia.

Vakuusrahasto saa kauppahinnan vastikkeena käteistä noin 2,3 miljardia markkaa, pankki-osakkeita noin 1,5 miljardin markan arvosta sekä pörssiosakkeita noin 1,1 miljardin arvosta. Lisäksi Vakuusrahasto saa aikaisempia pääomato-

distuksia selvästi korkeampikorkoisia osuuspankkien pääomatodistuksia, jotka Osuuspankkien Keskuspankki Oy takaa, 700 miljoonan markan arvosta. Tämä siis yhteensä tekee 5,6 miljardia markkaa.

Sitten henkilöstön asemaan.

Suomen Säästöpankin henkilöstön nykyiset työsuhteet jatkuvat toistaiseksi. Ostajat huolehtivat siitä, että Suomen Säästöpankki aloittaa välittömästi lainmukaisen yt-menettelyn. Ostajat ottavat palvelukseensa Suomen Säästöpankin henkilöstöä tarvitsemansa määrän. Muut kuin ostajien palvelukseen palkattavat henkilöt jäävät Suomen Säästöpankin tai sen tytäryhtiöiden palvelukseen, siirtyvät omaisuudenhoitoyhtiön palvelukseen tai irtisanotaan.

Ostajat arvioivat, että ne, Suomen Säästöpankki ja omaisuudenhoitoyhtiö yhdessä voivat vuoden 1994 lopussa tarjota työtä 4 500:lle Suomen Säästöpankin henkilöstöön kuuluvalla. Ratkaisun piirissä on tällä hetkellä noin 6 700 henkilöstöön kuuluvaa.

Tallettajan asemaa järjestely ei millään tavoin vaaranna. Tallettajan asema paranee järjestelyssä muodollisesti, sillä Suomen Säästöpankin lisäksi talletuksista tulee vastaamaan tilikonttorin vastaanottava pankki.

Ostajat ovat sitoutuneet säilyttämään asiakkaikseen tulevien Suomen Säästöpankin asiakkaiden luottoehdot entisellään. Siis velallisten, jotka tulevat ostajapankkien asiakkaiksi, heidän luottoehtonsa säilyvät ennallaan.

Tämä valtioneuvoston hyväksymä järjestely antaa valtiolle parhaan mahdollisuuden saada merkittävä korvaus omistamansa Suomen Säästöpankin asiakassuhteiden sisältämästä liikearvosta. Pankkijärjestelmä tervehtyy. Valtio pääsee osalliseksi pankkijärjestelmän tervehtymisen lisäarvosta sekä sillä osalla kauppahintaa, joka ylittää Säästöpankin itsenäisenä jatkamisen arvon, että sillä määrällä, jolla valtion saamat osakkeet ja optiot realisoitaessa ylittävät niiden arvon ennen järjestelystä päättämistä.

Kauppahinta ylittää Suomen Säästöpankin itsenäisenä jatkamisen arvon 2,3 miljardilla markalla. Sen lisäksi tietysti pitää muistaa ne riskit, jotka olisivat liittyneet Suomen Säästöpankin itsenäisenä toimimisen jatkamiseen. Valtion riskiasema Suomen Säästöpankin epävarmojen ja riskinalaisten omaisuuserien sekä kiinteistöjen suhteen säilyy järjestelyssä ennallaan.

Arvoisa puhemies! Kun hallitus arvioi eilen illalla ja viime yönä eri ratkaisuvaihtoehtoja, kävi selvästi ilmi, että Suomen Säästöpankin itsensä

toivoma ratkaisu eli pankin säilyttäminen itsenäisenä oli huonompi vaihtoehto kuin pankin liiketoiminnan myynti muille pankeille. Tiedän, että monien säästöpankkien asiakkaiden, luottamushenkilöiden sekä henkilöstön on äärimmäisen vaikea ymmärtää tehtyä ratkaisua. Erityisen kipeä päätös on niille terveille säästöpankeille, jotka lähtivät mukaan Suomen Säästöpankkiin ajatellen, että sitä kautta säästöpankit voitaisiin pelastaa.

Valtioneuvoston päätöstä arvioitaessa pitää kuitenkin muistaa, millaisten vaiheiden jälkeen Suomen Säästöpankki joutui valtion omistukseen, mikä siis tapahtui viime vuoden joulukuussa. Säästöpankkiryhmän terveen pankkitoiminnan edellytykset raunioituivat 1980-luvun lopun vuosina sen oman virheellisen strategian seurauksena. Valtio oli pakotettu vuonna 1992 pelastamaan Suomen Säästöpankin, jotta tallettajien, velallisten ja veronmaksajien etu turvataan ja Suomen rahajärjestelmän häiriötön toiminta voi jatkua.

Erilaisten Suomen Säästöpankin tulevaisuutta koskevien ratkaisuvaihtoehtojen arviointi ei ollut suinkaan helppo eikä ole helppo tehtävä. Silti kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että huolellisen valmistelun ja keskustelun jälkeen Valtion vakuusrahasto ja sen päätöksentekuelimet samoin kuin valtioneuvostokin olivat lopulta ratkaisuissaan täysin yksimielisiä. Lisäksi Suomen Pankin ja rahoitustarkastuksen lausunnot tukivat valittua vaihtoehtoa eli Suomen Säästöpankin myyntiä neljälle muulle pankille.

Nyt tästä eteenpäin on ensiarvoisen tärkeää, että tehty päätös voidaan panna toimeen tehokkaasti ja ilman häiriöitä, ja tähän liittyvät toimenpiteet on tänään kaikilla tavoin käynnistetty. Tämä on kaikkien osapuolten etu, myös Suomen Säästöpankin asiakkaiden ja henkilöstön etu. Järjestelyssä pankin asiakkaiden, velallisten ja tallettajien asema on kaikissa tilanteissa turvattu.

Toivon myös, että kaikki ne, joita päätös koskee ja jotka erityisesti kokevat päätöksen omalta kannaltaan hankalaksi ja vaikeaksi, mahdollotmaksikin hyväksyä, ensin huolellisesti perehtyisivät tehdyn ratkaisun perusteisiin ja arvioihin sen vaikutuksista.

Herra puhemies! Tähän päätökseen sisältyy hyvin monia vaikeasti arvioitavia näkökohtia, mutta tässä päätöksessä on yksi kiistaton hyvä puoli. Päätös Suomen Säästöpankin tulevaisuudesta on nyt tehty, ja pankin ympärillä ollut epävarmuus päättyy.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Toinen varapuhemies: Ilmoituksen johdosta sallitaan keskustelu. Puheenvuoroja myönnetään puhemiehen harkinnan mukaan, ja puheenvuoro saa kestää enintään kaksi minuuttia.

Keskustelu:

Ed. H e l l e : Arvoisa puhemies! Herra pääministeri! Teidän hallituksenne on johtanut maan syvälle kaaokseen, ja keinonne ovat olleet kaiken lisäksi monessa mielessä hyvin moraalittomia ja valheelle rakennettuja. Tämänpäiväinen asia on yksi oiva esimerkki sellaisesta linjasta. Te annatte nyt tehdyllä päätöksellä piilopankkitukea liikepankeille, ja sen seurauksena näiden osakkeiden arvo tulee nousemaan. Varakkaiden edusta huolehditaan, mutta sehän on ollut hallituksenne linja tähänkin asti.

Me kansalaiset sen sijaan joudumme maksamaan kustannukset roskapankin kautta sinne kaadetuista jätteistä, ja ne luvut ovat niin mahdollottomia, että ihmisten on vaikea niitä käsittää, mutta kysymys on tuhansista markoista jokaista Suomen kansalaista kohti. Kaikkein hämmästyttävintä pankkikeskustelussa on ollut se, että te vastoin kansalaisten tahtoa haluatte pitää pimenossa sen, mistä syystä nämä miljardit valuvat pankkeihin. Te haluatte tällä jopa peitellä siellä tapahtuneita rikoksia puhumattakaan väärinarvioinneista, väärästä politiikasta. Mielestäni olisi vastaisuuden kannalta hyvä, että voisimme ottaa oppia niistä. Me olemme esittäneet julkisuutta ja avoimuutta näissä asioissa. Te aiotte jatkaa sellaista talouspolitiikkaa, joka vie vielä syvemmälle.

Tänään ei ole mahdollisuutta muuta kuin pinnalliseen keskusteluun. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä onkin tehnyt välikysymyksen asiasta hallituksellenne.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Oli kyllä erikoinen väite se, että me olisimme tehdyllä ratkaisulla salaamassa jotakin rikollista toimintaa. Kun ed. Helle loi sellaisen mielikuvan, että nyt on syntymässä omaisuudenhoitoyhtiö, johon siirtyy joitakin sellaisia riskejä, joita aikaisemmin valtiolla ei ole, näin ei tule tapahtumaan. Kaikki ne riskit, jotka siirtyvät omaisuudenhoitoyhtiöön, ovat täysimääräisesti valtion kannettavana tällä-

kin hetkellä. Ne ovat vain Suomen valtion käytännössä yksinään omistaman Suomen Säästöpankin sisällä, ilman että me pystymme saamaan tarkkaa kuvaa niistä riskeistä, jotka sinne sisältyvät. Yritimme eilenkin moneen otteeseen selvittää näiden riskien luonnetta, mutta emme ole vieläkään saaneet siitä huolimatta, että Suomen Säästöpankki on ollut olemassa jo runsaan vuoden ajan, täsmällistä kuvaa kaikista niistä riskeistä, jotka Suomen Säästöpankkiin sisältyvät.

Toiseksi haluaisin todeta sen, että ne syyt, joista pankkituki on aiheutunut, ovat Suomen Säästöpankin kohdalla siinä strategiassa, jota se noudatti 80-luvun lopulla. Meillä ei ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia vaikuttaa tältä osin pankin toimintaan ja valitsemaan strategiaan.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Ed. Helteelle on syytä todeta, että ensimmäisiä asioita ministerikaudellani tämän hallituksen aikana oli informaatio siitä, että säästöpankkiryhmässä ja SKOPissa on ilmenemässä erittäin suuria ongelmia. Silloin ainakaan talouspolitiikka ei ollut vaikuttanut tippaakaan Säästöpankissa syntyviin ongelmiin, järjestämättömiin luottoihin, merkittäviin luottotappioihin, ja välittömästi jo silloin 91 kesällä lähdettiin valtiovarainministeriössä käynnistämään tukitoimia, jotta ei hallitsemattomaan tilanteeseen säästöpankkijärjestelmän suhteen jouduta.

Ed. Kalliomäki: Puhemies! Pääministeri Ahon avaruspuheenvuoro oli ihan sujuvaa tekstiä, mutta sujuvuus ei auta. Se ei poista sitä johtopäätöstä, joka on ilmeinen, että pankkien valtaistelussa voitolle päässeet pankit ovat lopultakin järjestäneet ja lopultakin myös sanelleet pankin pilkkomisoperaation sisällön ja sen ajankohdan. Hallitus on, niin kuin pääministeri sanoi, istunut yön ylitse. Se on istunut ja alistunut, ja minulla on vaikutelma, että alistunut jopa halukkaasti. Pilkkomisen kaava on selvä. Se on se, että veronmaksajien piikkiin menevät kaikki roskat, nimenomaan kaikki, miljardien, jopa kymmenien miljardien markkojen edestä. Voittaneet pankit vievät parhaat palat päältä.

Operaation seuraus tietenkin on se, että näiden pankkien, voittajien, osakekurssit nousevat, se on vastikkeetonta tukea. Siihenkin olisi hyvä kuulla hallitukselta vastaus. Uskon, että lähellä on myös se hetki, jolloin nuo voittajat tulevat pyytämään eduskunnalta ja hallitukselta pankkitukea lisää vedoten siihen, että heille on tulossa vakavaraisuusongelmia.

Puhemies! Sosialidemokraatit irtisanoutuvat tällaisesta pankkipolitiikasta, jota rakentaessaan hallitus ei ole kaihtanut edes eduskunnan harhauttamista puhumattakaan siitä, että se on harhauttanut veronmaksajia. Tässä toiminnassa ja tässä politiikassa emme ole mukana.

Pääministeri Aho: Herra puhemies! Haluan tähänkin kysymykseen vielä vastata suoraan, kun kysymyksessä oli suurimman oppositioryhmän puheenjohtaja. Ensinnäkin ne roskat, jotka Suomen Säästöpankista nyt siirrettäisiin omaisuudenhoitoyhtiöön, toistan vielä kerran, ovat siellä jo nyt. Ongelma on vain se, että ne ovat sekoittuneina hyviin eriin, jolloin on erittäin vaikea erotella tapauksia ja myös eritellä, onko niiden yhteydessä tapahtunut väärinkäytöksiä, joihin uskon kaikkien haluavan päästä puuttumaan. Se työ ei onnistu nyt miljoonan asiakkaan pankin yhteydessä.

Toiseksi haluaisin oikeastaan vähän ihmetellä sitä, että sosialidemokraattien puolelta nyt esitetään vaatimuksia Suomen Säästöpankin toiminnan jatkamisesta tietoisina kaikista riskeistä, joita siihen liittyy, ja vaaditaan, että hallituksen olisi pitänyt ne riskit ottaa ja jatkaa sen toimintaa, kun viime kesänä, ed. Kalliomäki, teidän oman ryhmänne piiristä esitettiin mm. minua kohtaan erittäin loukkaava väite siitä, että olen jonkinlainen edunsaaja Suomen Säästöpankissa ja siitä syystä en uskalla tehdä ratkaisua, joka lopettaisi Suomen Säästöpankin olemassaolon. Ei voi olla yhtä aikaa kahdella kannalla. Voi edustaa vain yhtä linjaa.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Ensinnäkin omaisuudenhoitoyhtiöstä on todettava eräs perussy, minkä takia se on yksinomaan Valtion vakuusrahaston omistama omaisuudenhoitoyhtiö. Keskeinen ongelma on se, että säästöpankkijärjestelmän sisältä ei tälläkään hetkellä ole mahdollista saada keskitetysti täsmällisiä tietoja omaisuuksien arvosta ja omaisuuksiin sisältyvistä riskeistä. Niin epävarmalla pohjalla tiedon hankinta kentältä säästöpankkijärjestelmässä on tälläkin hetkellä. Kuka voi tehdä kauppaa sellaisesta epämääräisestä massasta, jonka riskeistä ei ole tietoa?

Edelleen mitä hintaan tulee, olen varsin läheltä seurannut hinnoittelua ja kaupankäyntiä. Koko ajan vaihtoehtona meillä on ollut pankin säilyttäminen itsenäisenä Säästöpankkina tai mahdollisesti Postipankkiin liitettynä. Keskeinen tavoite on ollut koko ajan tervehdyttää joka tapauksessa, olkoonpa ratkaisu mikä tahansa, Säästöpank-

ki mahdollisimman hyvään kuntoon, ja sen takia tervehdyttämisohjelmaa on jatkettu. Hintaa on pystytty kohottamaan viime viikkoina ja viime päivinäkin merkittävästi ja olisi pystytty ilmeisesti korottamaan entisestäänkin, jolleivät erinäiset vuodot ja tiedot julkisuudessa olisi alkaneet romuttaa Säästöpankin arvoa.

Ed. J ä ä t t e e n m ä k i : Arvoisa puhemies! Tehdyssä ratkaisussa SKOPin asema säilyy ennallaan. Olisin tiedustellut hallituksen perusteluja tähän, koska minusta voi hyvin väittää, että SKOP on luonut sen liikeideologian, jolla terveitäkin säästöpankkeja on nyt jouduttu lakkauttamaan ja pilkkomaan muille pankeille.

Toiseksi kysyisin: Miten perustellaan sitä, että itsenäiset säästöpankit, jotka aikoinaan tulivat mukaan turvaamaan Suomen Säästöpankin jatkamisen, nekin nyt lopetetaan? Olisiko ollut mahdollista, että ne olisivat säilyneet itsenäisinä, nehän eivät tällä hetkellä sitä ole, mutta että ne olisi muodostettu itsenäisiksi pankeiksi?

Kolmanneksi kysyisin, kun valitussa vaihtoehdossa osa henkilökuntaa ei voi jatkaa mutta ei missään muussakaan vaihtoehdossa, ei myöskään siinä, että Suomen Säästöpankki olisi säilynyt itsenäisenä: Miten kovia tervehdyttämistoimenpiteet olisivat olleet itsenäisen Suomen Säästöpankin vaihtoehdossa?

Ed. Z y s k o w i c z : Arvoisa herra puhemies! Vasemmiston ankara kritiikki tehtyä ratkaisua kohtaan on hyvin yllättävää. Vasemmiston omat näytöt talouden ja taloutensa hoitamisesta eivät ole kovin kehuttavia. Suomen kommunistinen puolue on konkurssissa, STS on kaatunut, Eka on saneerausessa, Haka ja Kansa molemmat syvästi tappiolla. Näillä näytöillä en olisi näin ankarasti nyt kritisoinut niitä, jotka ovat joutuneet hyvin vaikeissa olosuhteissa tekemään hyvin vaikean ratkaisun.

Mielestäni pääministeri Aho erityisesti ja valtiovarainministeri Viinanen ovat tässä vaikeassa välikädessä osoittaneet kykyä päätöksentekoon, ja se on erinomainen asia. Tiedän henkilökohtaisesti, minkälaisessa kirjesateessa pääministeri on ollut, koska monet niistä vetoomuksista, jotka pääministerille on lähetetty, on lähetetty tiedoksi myös eduskuntaryhmien puheenjohtajille, ehkä kaikille kansanedustajillekin.

On hyvä, että ratkaisu on tehty. Kokoomuksen tavoitteena on koko ajan ollut, että tehdään se ratkaisu ja vain se ratkaisu, joka on veronmaksajien kannalta edullisin. Kun nyt tehty laskel-

mat osoittavat, että veronmaksajien etu on se ratkaisu, johon hallitus on nyt päättänyt asiantuntijaviraston toimivan Vakuusrahaston esityksestä sen perusteellisten laskelmien ja ulkomaisen asiantuntijoiden perusteellisten laskelmien jälkeen, niin totta kai näillä tiedoilla, näillä perusteilla olemme tätä ratkaisua tukemassa.

On käsittämätöntä, että vasemmisto arvostelee ratkaisua, joka on veronmaksajille selvästi edullisin. Pitäisikö teidän mielestänne tehdä ratkaisuja, jotka ovat veronmaksajille epäedullisia? Eikö se riitä, että pankkitukeen ja pankkikriisiin, nimenomaan säästöpankkikriisiin on mennyt yli 30 miljardia markkaa veronmaksajien rahoja? Vieläkö enemmän niitä pitäisi mennä sen lisäksi, mitä nyt joka tapauksessa joudutaan käyttämään?

Tärkeätä tietysti on, että ratkaisussa myös mahdollisimman hyvin voidaan turvata säästöpankkien työntekijöiden ja luonnollisesti asiakkaiden edut.

Toinen varapuhemies (koputtaa):
Kaksi minuuttia!

Ed. H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Eilen käytiin keskustelua siitä, voitaisiinko säästöpankkien terveille osille antaa mahdollisuus jatkaa toimintaansa, niille osille ja niille paikallisille pankeille, jotka olisivat voineet mahdollisesti maksaa saamansa pankkituen suunnitelmiansa mukaan takaisin. Ministeri Viinanen vastasi hyvin pyöreästi, että kun hallitus aikanaan saa selvitöksen Valtion vakuusrahaston käsityksistä säästöpankkiryhmän tulevaisuudesta, niin mahdollisesti kuulemme myös tästä mallista.

Kun vastaus on niin tuore kuin eilinen, kuulisinkin mielelläni, johtiko ministeri Viinanen tarkoituksella eduskuntaa ja myös Suomen kansaa tässä asiassa harhaan. Ministerillä täytyi olla eilen tiedossa, millaisia ratkaisuja tuleva yö tuo tullessaan.

Olen myös sitä mieltä, että hallituksen nyt tekemä ratkaisu kaataa omaisuudenhoitoyhtiöön kannattamattomat, huonot osat veronmaksajien vastuulle tulee hyvin kalliiksi suomalaisille veronmaksajille. Sitä tietysti lisää se, että koko laki, joka eduskunnassa omaisuudenhoitoyhtiöistä säädettiin, jättää omaisuudenhoitoyhtiön hyvin pitkälle eduskunnan kontrollin ulkopuolelle.

Vihreät ovat tänään yhtyneet vasemmistoliiton jättämään välikysymykseen pankkituesta. Se varmasti kertoo kantamme myös tähän hallituksen ratkaisuun.

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Haluan ensin ed. Zyskoviczin puheenvuoron johdosta todeta, että me käsittelemme nyt porvarijohtoisen katastrofin tuloksia. (Ed. Zyskowicz: Se alkoi ed. Louekosken ollessa valtiovarainministerinä!)

Tämän ratkaisun osalta on sanottava, että sitä ei voi pitää yllätyksenä. Sitä ei voi pitää yllätyksenä siitä syystä, että jo viime kesänä oli hyvin vahvoja tietoja siitä, että nyt nähty ratkaisu on todennäköinen tulos. Eri yhteyksissä, kun olen tätä asiaa hallituksen edustajilta salissa kysynyt, olen aina saanut vastauksen, että kaikki vaihtoehdot ovat avoimena, ne avoimesti selvitetään, perustavat laskelmat tehdään kaikkien edullisuudesta lähinnä veronmaksajan kannalta. Laskelmat on vasta nyt saatu meille pöydille, niitä on vaikea arvioida. Mutta niiden asiantuntijoiden mielipiteen mukaan, (Ed. Sasi: Keiden?) joita olen kuullut, niihin ei voi luottaa. Tämä asia on syytä eduskunnan toimesta nyt selvittää.

Vakavinta asiassa mielestäni on se, että pitkän valmistelun aikana näin keskeisessä asiassa eduskunnan valiokunnat on pidetty täysin ulkona. Tänne ei ole tuotu niitä tietoja, joita olisi tarvittu, pikemminkin eduskuntaa on tässä asiassa harhautettu. Tällainen menettely ei käy, herra pääministeri ja muut valtioneuvoston jäsenet.

Pääministeri viittasi puheenvuorossaan fuusioon, johon kannattavat itsenäiset pankit ryhtyivät. Kaikkein ankarimpana tämä ratkaisu koetaan juuri siellä. Koetaan, että hallitus on ikään kuin pettänyt odotukset ratkaisussa, jossa ne säästöpankkitoiminnan solidaarisuuden nimissä olivat mukana.

Pääministeri Aho: Herra puhemies! Haluaisin kertoa, kuinka päätös valtioneuvostossa syntyi, (Ed. Helle: Miten sitä valmisteltiin?) jotta myös edustajille syntyisi käsitys siitä, mikä on ollut eduskunnan asema tämän asian suhteen.

Nimittäin myös valtioneuvoston jäsenten kohdalla tilanne on se, että talouspoliittisen ministerivaliokunnan jäsenet saivat seurata toki lähempää sitä valmistelutyötä, joka Vakuusrahastossa tehtiin, mutta muut valtioneuvoston jäsenet saivat eilen käyttöönsä ne asiakirjat, jotka tähän ratkaisuun liittyvät. Sen jälkeen ne huolellisesti tutkittiin ja sen perusteella valtioneuvoston oman ratkaisunsa teki, joten minusta on mahdoton puhua siitä, että eduskunta tässä olisi sivuutettu. Tämän päätöksen tekeminen kuuluu hallituksen tehtäviin ja myös tietysti hallituksen pitää siitä vastuu kantaa.

Minua kyllä suuresti kiinnostaa nähdä aikanaan, kun Suomen Säästöpankin piiristä siirretään muodostettavaan omaisuudenhoitoyhtiöön vanhaa lainakantaa ja kiinteistömassaa, milloin ne lainat on mahdettu myöntää. Ed. Louekoski saattaa paremmin tuntea niiden aikojen talouspolitiikan kuin minä. (Ed. Zyskowicz: Hyvä!) Toiseksi viime kesän aikana opposition puolelta erityisesti pääministeriä ja valtiovarainministeriä syytettiin Suomen Säästöpankin suojelemisesta. Nyt meitä syytetään siitä, että me olemme tehneet ratkaisun, jonka olemme nähneet veronmaksajien kannalta edulliseksi. Oppositio politiikka voi olla monenlaista, mutta tällainen oppositiopolitiikka ei mielestäni ole rehellistä.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Mitä itsenäisiin säästöpankkeihin tulee, niin on aika suuri harhakäsitys, että ne kaikki olisivat olleet hyviä pankkeja. Niistä osoittautui merkittävä osa huonoiksi pankeiksi, paljon huonommiksi kuin annettiin kuva ulospäin. Nekin olivat ongelmapankkeja. Valitettavasti useimmat joutuivat uskomaan siihen informaatioon, mitä näistä pankeista annettiin.

Muistutan vielä säästöpankkijärjestelmän ja monen muunkin pankkijärjestelmän tiedoista, järjestelemättömistä luotoista ja arvioista, kuinka paljon luottotappioita tulee olemaan. Onneksi siinä vaiheessa ei säästöpankkien eikä muidenkaan pankkien mahdollisiin luottotappioihin uskottu, vaan arvioita nostettiin 2,5-kertaisiksi. Valitettavasti ne arviot ovat olleet vieläkin liian optimistisia. Eivät ne tiedot, joita pankkijärjestelmä sisältää ja joita säästöpankit etunenässä antoivat, pitäneet alkuunkaan paikkaansa. Jälkikäteen on helppo ymmärtää, että ne eivät voi pitää paikkaansa, koska he eivät itsekään tiedä, minkä näköisiä riskikeskittymiä maakunnan eri pankeissa tälläkin hetkellä on.

Ihmettelen sitä, kuinka monta miljardia tämä eduskunta tai kritisoijat ovat vielä valmiit antamaan Säästöpankin heikkojen osien tukemiseen. Eivätkö nämä kymmenet miljardit markat veronmaksajien rahoja nyt jo riitä? Joskus tulee päävetävän käteen ja päätöksenteon paikka, ja tämä vuotava haava, joka säästöpankkijärjestelmä valitettavasti tässä yhteiskunnassa on ollut, on leikattava. Tähän asti on kritisoitu joka kerta hallitusta siitä, kun säästöpankkijärjestelmää varten eritoten luottopäätöksiä, tukipäätöksiä on tehty, miksi sitä ei katkaista. Nyt kun se katkaistaan, sama kritiikki tulee. Kertokaa, kuinka monta kymmentä miljardia te kritisoijat olette haluk-

kaat sysäämään edelleenkin tämän haavan tukkimiseksi?

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut, herra ministeri!

Puhuja: Herra puhemies! Jatkan sitten kaksi minuuttia hetken päästä.

Ed. Mäki-Hakola: Herra puhemies! Tässä käy niin kuin monessa muussakin asiassa, että syyttömät ja ne, joilla ei ole asian kanssa mitään tekemistä, joutuvat kärsimään. Näin käy, kun vertaa esimerkiksi alueellisesti erilaisia säästöpankkeja. Nyt kuitenkin numerot, joita konsulttiyhtiö on tehnyt, ovat niin vakuuttavia, että niiden perusteella ei toisenlaiseen tulokseen voi tulla.

Mutta, herra puhemies, täällä pääministeri lausunnossaan viittasi siihen, että talletuksia karkasi ja karkaa, ja viittasi määrättyllä luvulla myös viimeaikaisiin poisvirtaamisiin. Jotta minun ei tarvitse puhua omalla suullani, lainaan Yliopisto-lehdestä tunnetun talousprofessori Paunio haastattelua, jossa hän hämmästelee poliitikkojen huoletonta tapaa lausua mielipiteitään ja toteaa: ”Esimerkkinä voidaan käyttää lausuntoja säästöpankkien alasajosta. Minusta on suorastaan järkyttävää se huoleton tapa, jolla oikeusministeri Hannele Pokka antoi mielipiteitä kesäloimaltaan säästöpankkien toiminnasta. Tällä tavalla ei pitäisi vaarantaa pankkijärjestelmän uskottavuutta.” Hän muistuttaa, että koko pankkijärjestelmä perustuu luottamukseen, ihmiset uskovat siihen, että mikäli he haluavat nostaa rahansa pankista, se on myös mahdollista. Jos kaikki haluaisivat tehdä sen yhtäkaaa, syntyisi kaaos. Sen takia puheet jonkin pankin alasajosta ovat vaarallisia.

Herra puhemies! Kysyn pääministeriltä: Miten te suhtaudutte oikeusministerin oikeusministerinä antamaan lausuntoon ja onko tämä lausunto ehkä vaikuttanut siihen, että säästöpankkien asema on entisestään vaikeutunut ja veronmaksajien velvoite kasvanut?

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies! Tässä täytyy kyllä muistaa, että pankkituen loputon tarve on seurausta siitä talouspolitiikasta, jota ministerit Viinanen ja Aho ovat olleet tekemässä ja joka on johtanut tämän maan tällaiseen tilanteeseen. Tässä puhutaan siitä, että myyntihinta oli 5,6 miljardia. Missään ei kuitenkaan kerrota siitä, miten paljon tappioita siirretään perustetta-

vaan roskapankkiin, omaisuudenhoitoyhtiöön. Se on vähintään yhtä mielenkiintoinen kysymys. Siihen pitäisi saada vastaus, koska siinä on kysymys veronmaksajien rahoista. (Ed. Zyskiewicz: Ne ovat olleet joka tapauksessa veronmaksajien piikissä!)

Mihin jäi omistajavastuu, josta on täällä paljon puhuttu ja josta myös hallituksen piirissä on puhuttu? Nyt nämä neljä pankkia, jotka saavat terveet osat, hyötyvät tästä. Mikään omistajavastuu ei toteudu. KOP ja SYP ovat saaneet 1,7 miljardia korotonta kolmen vuoden lainaa. Mikä omistajavastuu tämä on, joka näin toteutuu? Sitteen sanotaan, että myös ollaan valmiit selvittämään mahdollinen talousrikollisuus luottotappioiden takana, mutta pankkisalaisuutta ei olla lainkaan hälventämässä tai murtamassa. Miksi ei, mitä tässä salataan?

Ed. Vistbacka: Arvoisa puhemies! Koska tiedot Suomen Säästöpankin myymisestä juuri tulivat pöydälle, en vielä pysty analysoimaan syvemmin niitä, mutta tässä on viitattu jo siihen, että eräät säästöpankit ovat omin toimenpitein pyrkinet kiristämään toimintojaan sillä tavoin, että ovat pystyneet olemaan korvaamassa nimenomaan kolmion Helsinki — Tampere — Turku sisäpuolelta aiheutuneita tappioita säästöpankkiryhmälle. Esimerkiksi Pohjanmaalla säästöpankit ovat pystyneet tuottamaan hyvää tulosta, erityisesti Etelä-Pohjanmaalla ja Vaasan läänin rannikkoseudulla. Tiedustelin: Eikö näitä pankkiryhmittymiä ole hallituksen toimesta petetty, koska ne ovat pyrkineet nimenomaan siihen, että kaikkia niitä velvoitteita, joita niille on asetettu, on myös noudatettu?

Herra puhemies! Lisäksi tiedustelin, kun yleensä pankkien saneerauksissa on puhuttu ns. kultaisista kädenojennuksista eli erilaisista laskuvarjosopimuksista, onko hallitus käsitellyt tämän päätöksen yhteydessä nimenomaan sitä eli asettanut joitakin ehtoja, että korkeassa asemassa olevien johtajien irtisanomisten yhteydessä ei tehtäisi ns. kultaisia kädenojennuksia, jotka kuitenkin lopulta tulevat veronmaksajien maksettaviksi. Millä tavoin hallitus mahdollisesti suhtautuu siihen, että niiden pankinjohtajien, joiden pankkiin liitetään SSP:n osia, palkat eivät nouse ihan tähtitieteellisiin lukemiin?

Oikeusministeri Pokka: Arvoisa puhemies! Ed. Mäki-Hakolan puheenvuoron johdosta haluaisin tietää, osoittaako hän syyttävän puheenvuoronsa myös tasavallan presidenttiin, joka muis-

taakseni kesällä hyvin suorasukaiseen tapaansa arvioi säästöpankkien tulevaisuutta. Omalta puoltani olen arvioinut sitä puolta, minkä hallitsen, eli niitä ongelmia, joita pankkituen valvontaan on liittynyt ja myös siihen talousrikollisuuteen, joka valitettavasti kasinopelin jälkitilanteeseen on liittynyt. (Ed. Mäki-Hakola: Minä osoitan sen nyt oikeusministerille!) Tämän osalta yleisesti tilanne on eduskunnassakin sekä tunnustettu että arvioitu. Sen vuoksihan nyt ollaan yhdessä etsitty ratkaisua, jolla pankkimailman tervehtymistä hallitusti, korostan hallitusti, ed. Mäki-Hakola, pyritään viemään eteenpäin.

Ed. T. R o o s : Arvoisa puhemies! Viitaten myös muuhun tällä viikolla tapahtuneeseen, kysyn: Katsooko herra pääministeri hallituksen tässä asiassa harjoittamien toimien ja pitämien puheiden edesauttavan yhteiskuntarauhan säilymistä maassamme tai lisäävän suomalaisten luottamusta hallituksen kykyyn hallita itseään ja tätä maata?

Ed. S e p p ä n e n : Herra puhemies! Ministeri Viinanen kysyi, paljonko eduskunta haluaa vielä antaa lisää rahaa pankkitukeen. Hän on juuri viime yönä antanut 32 miljardia markkaa. Ja mielestäni edustan koko eduskuntaa, kun sanon, että emme halua antaa yhtään lisää, tässäkin on liikaa.

Ed. Zyskowitz käytti puheenvuoron, jossa hän puolusti ratkaisua. Ed. Zyskowitz, te olette osuuspankkimiehiä ja edunsaaja tässä kysymyksessä. Minä kyllä ymmärrän, että puolustatte tällaisia ratkaisuja, joissa muut pankit ovat edunsaajia ja hyötyjiä säästöpankkien kustannuksella ja valtiolle maksuun tulevien roskapankin omaisuussirtojen kustannuksella. Tätä ratkaisua on valmisteltu kesäkuusta saakka ja nyt se on tullut täytäntöönpantavaksi.

Koko sen ajan, mitä ratkaisua on valmisteltu, eduskunta ja sen päätöksentekoeelin tässä asiassa, vakuusrahaston hallintoneuvosto on pidetty pimeessä. Tätä ratkaisua ei ole tehty eduskunnassa, tämä on yksin hallituksen tekemä ratkaisu sen takia, että eduskunta on tässä asiassa antanut roskapankkilain muodossa valtuutuksen hallitukselle näin tehdä. Mutta sen ratkaisun yhteydessä mielestäni hallituksen olisi pitänyt perustella näkemyksensä, jotka ovat tulleet veronmaksajille näin mahdottoman kalliiksi. 32 miljardia markkaa on nyt menossa roskapankin hoitoon. Se on summa, joka olisi pitänyt saada pienemmäksi.

Herra puhemies! Tässä yhteydessä yhdyin niihin, jotka sanovat, että hallitus ei uskalla murtaa pankkisalaisuutta, ja vaadin, että näiden ratkaisujen yhteydessä pankkisalaisuutta puretaan ja maksajille kerrotaan, mistä he oikein joutuvat maksamaan.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Hallituksen tekemä ratkaisu noudattaa niitä vaatimuksia, mitä eduskunta on tälle ratkaisulle asettanut. Ensinnäkin tässä salissa on jatkuvasti kiirehditty ratkaisua pankkitukikysymyksessä, sanottu, että ei voida jatkuvasti muutaman viikon välein tehdä ratkaisuja, joissa annetaan miljardimarkan tukipaketteja säästöpankkijärjestelmään.

Viivyttely on ollut kallista. Olisimme tyytyväisiä, kun ratkaisu vihdoin on tehty. Samoin myös epävarmuus on hyvin raastavaa säästöpankkiryhmän henkilökunnalle. Saanen lukea, kun kaksi viikkoa sitten hyväksyimme täällä salissa valtiovarainvaliokunnan mietinnön pankkituen ehdoista, ja siellä todetaan seuraavasti: "Omaisuuksienhoito-yhtiön perustamisen jälkeen" — jälkeen, huom! — "Vakuusrahasto välittömästi selvittää valtiovarainvaliokunnalle, että toteutettu ratkaisu on eri vaihtoehtoista kaikkein edullisin pankkituen minimoinnin, kilpailun vääristymisen estämisen sekä pankkijärjestelmän tervehtymisen kannalta." Nämä kaikki tekijät tässä ratkaisussa on nyt otettu huomioon. On tehty laskelmat edullisimmasta ratkaisusta veronmaksajien kannalta. Edullisin ratkaisu on löydetty ja myös kilpailun vääristymisen estetään sillä, että ei yhtä ryhmää tueta jatkuvasti, kun muut pyrkivät kääntymään omien omistajiensa puoleen, ja myös tällä tavalla pystytään tekemään rakenneratkaisu, jolla ylikapasiteettia kyetään purkamaan.

Uskon, että tämä on myös henkilöstölle edullisin ratkaisu, koska tässä ratkaisussa kuitenkin 2/3 henkilöstöstä jää edelleen työsuhteeseen. Muut ratkaisut olisivat olennaisesti supistanee henkilöstöä enemmän ja johtaneet suurempaan työttömyyteen. Sanon myös teille: Hankkikaa jokin ulkopuolinen taho, joka on valmis tarjoamaan näillä ehdoilla säästöpankkiryhmästä enemmän kuin 5,6 miljardia markkaa. Löytäkää se, niin sillä tavalla tulee jotakin konkretiaa teidän väitteisiinne. Haluan korostaa sitä, että tässä on käytetty ulkopuolista konsulttia, Merrill Lynchia. Ed. Louekoski sanoi, että hän on tänään puhunut joidenkin kavereiden kanssa, jotka sanoivat, että tämä ei ole hyvä ratkaisu. Kertoisi edes, keitä nämä henkilöt ovat. Tässä suhteessa

on luotettu kansainvälisesti ehkä parhaaseen asiantuntijaan tällä alalla.

Kysyn vielä sosialidemokraateilta, mikä on teidän ratkaisunne tässä asiassa?

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Westerlund: Herr talman! Jag ber att få rikta min fråga till statsminister Aho. Kunde det inte göras möjligt att sparbankgruppen Aktia också kunde komma i fråga som köpare av några enstaka sparbanker inom tvåspråkiga områden genom direkta underhandlingar med statens säkerhetsfond. Som ett exempel kan nämnas den f.d. Östra Nylands Sparbank som ett föremål för intresse. Bör inte en sådan möjlighet rent av ses som en elementär rättvisefråga?

Voisiko ajatella, että Aktia-säästöpankkiryhmälle annettaisiin mahdollisuus ostaa joitakin yksittäisiä säästöpankkeja kaksikielisillä alueilla neuvottelemalla siitä suoraan Valtion vakuusrahaston kanssa? Yhtenä esimerkkinä mainittakoon entinen Itä-Uudenmaan Säästöpankki. Eikö tällaista mahdollisuutta suorastaan voida pitää perustavaa laatua olevana oikeudenmukaisuuskysymyksenä? Mahdollisesti herra pääministeri vastauksessaan toteaa, että tämän kaltaisia mahdollisuuksia on olemassa ostamalla osia joltakin näiltä neljältä suurpankilta. Totta kai, mutta varmasti aivan toisilla ehdoilla kuin jos neuvottelut tapahtuisivat suoraan Valtion vakuusrahaston kanssa. Todettakoon vielä, että säästöpankkiryhmä Aktia hyvissä ajoin esitti kiinnostuksensa Valtion vakuusrahastolle.

Ed. Backman: Herra puhemies! Tässä on kysymyksessä sikäli suuri huijaus, että kun hallitus nyt pääministerin ja valtiovarainministerin suulla ilmoittaa, että tällä tavalla tukitaan jotenkin jatkopankkituen tarve, nyt kaikki ne roskat ja riskit jäävät edelleenkin valtion syliin. Kysymys kaupassa on Säästöpankin terveistä osista. Näihin terveisiin osiin ei mielestäni liittynyt sellaista riskiä, joka tässä yhteydessä olisi veronmaksajien sylistä poistunut.

Pääministeri löysi yhden syyn, minkä takia nämä terveet osat piti tässä vaiheessa myydä. Se on talletuskato Suomen Säästöpankista. Minulla on luettelo eri pankkien markkatalletusten kehityksestä. Se osoittaa, että eräissä pankeissa tänä vuonna tuo talletusten kato on ollut jopa suurempi kuin Suomen Säästöpankissa ja esimerkiksi

joillakin ostajilla se on ollut lähes kaksinkertainen suhteellisella osuudella mitattuna. Tässä mielessä eivät pelkästään Suomen Säästöpankista ole talletukset karanneet, vaan ne ovat karanneet myös näistä ostajapankeista. Tässä mielessä tuo kriteeri ei voi olla ainoana perusteena terveiden osien myymiseen nimenomaan näin nopealla aikataululla.

Mitä aikatauluun tulee, niin ministeri Viinanen vakuutti aiemmin viime viikolla, että hallituksella ei ollut vielä tuolloin tietoa näistä asioista ja että hänelläkään ei ole tätä tietoa vaan se on Vakuusrahaston käsissä. Nyt hän kuitenkin toteaa — lainaan hänen sanojaan — että hän on varsin läheltä seurannut viime viikot Suomen Säästöpankin hinnoittelua. Kumpi näistä tiedoista pitää paikkansa? Onko ministeri Viinanen ollut tässä prosessissa koko ajan mukana vai onko tämä prosessi ollut Vakuusrahaston käsissä?

Pääministeri Aho: Herra puhemies! Ed. Jäätteenmäki kysyi Suomen Säästöpankin ulkopuolelle jääneiden säästöpankkien asemasta. Se on tässä järjestelyssä haluttu turvata ja huolehtia siitä, että jatkossakin ne saisivat keskuspankkivelunsa ja voisivat jatkaa toimintaansa.

Tästä on helppo jatkaa ed. Westerlundin kysymykseen. Jos ne käyvät neuvotteluja joidenkin nyt Suomen Säästöpankin konttoreita ostavien pankkien kanssa ja voivat sopia konttorin siirtymisestä, se on täysin mahdollista. Sitä ei mikään tule tietenkään estämään.

Ed. Mäki-Hakola kysyi oikeusministerin kannanotoista. Minä vastaisin yleisemminkin viime kesän keskusteluun. Ed. Mäki-Hakola on aivan oikeassa, että monet kannanotot aiheuttivat vaurioita, jotka tulivat viime kädessä veronmaksajien piikkiin. Se keskustelu oli erityisen hankalaa. Tässä mielessä ainakin tulkinnoilla myös ministerien kannanotoista saatiin tällaista ikävää keskustelua aikaiseksi.

Ed. Anderssonille vielä muistuttaisin siitä, että kannattaa huolella tutkia, miten ovat syntyneet ne Suomen Säästöpankin huonot erät. Milloin kiinteistöt on hankittu? Milloin lainat on annettu, jotka nyt ovat ongelmia aiheuttaneet? Nyt ne tulevat eritellyiksi ja me tulemme näkemään, milloin ne ovat syntyneet. Minulla on kyllä sellainen käsitys, että ne ovat syntyneet pääsääntöisesti 80-luvun lopulla, kun tässä maassa kuplatalouden annettiin syntyä. Entinen ministeri Louekoski tietää hyvin, mitä silloin tapahtui. Nyt on kysymys siitä, että tämä kuplatalous on puhjennut, ja

sen puhkeamisen seuraukset ovat tulleet tämän hallituksen ratkaistavaksi.

Mitä omistajavastuun toteuttamiseen tässä yhteydessä tulee, niin sehän ei tähän ratkaisuun liity, koska kysymys on siitä, että muut pankit nyt ostavat pankin liiketoimintaa, maksavat siitä hinnan, joka on syntynyt kilpailun seurauksena. Kaikki eri vaihtoehdot on pantu keskenään kilpailemaan.

Ed. Vistbacka arvioi, että SSP:n sisällä on tapahtunut sisäistä tulonsiirtoa. Näin on. Sehän ei ole vain tulonsiirtoa Suomen Säästöpankin konttorien kesken vaan myös pankkien asiakkaiden kesken. Pohjalaiset Suomen Säästöpankin asiakkaat joutuvat maksamaan korkeaa korkoeroa tai palvelumaksuja pystyäkseen tukkimaan niitä vuotoja, joita joissakin muissa tappioita tuottavissa yksiköissä on olemassa. Nyt tilanne muuttuu tämän jälkeen. Nyt asiakkaiden, jotka ovat näissä uusissa konttoreissa, minkä pankin konttoreita ne ovatkin, tilanne muuttuu paremmaksi tämän ratkaisun jälkeen. Jos me katsomme pankin asiakkaiden kannalta, niin tilanne tässä suhteessa mielestäni paranee.

Ed. T. Roos kyseli, miten hallitus on edistänyt yhteiskuntarauhaa tällä ratkaisulla tai muilla ratkaisuilla. On tämä kyllä aika erikoista. Minullakin piti olla syyslomaviikko koko tämä viikko. (Naurua) Saanko, edustajat, vastata? Tämän viikon olin varannut siihen tarkoitukseen, että olisin käyttänyt perheeni kanssa muutamana harvana päivänä, mutta koko tämän viikon olen ollut tekemisissä joko Suomen Säästöpankki -ratkaisun tai Eka-konsernia koskevan ratkaisun kanssa. Haluan sanoa, että tämän hallituksen ratkaisuilla ei ole ollut vaikutusta niiden ongelmien syntymiseen. Mutta sen sijaan meillä on ollut kyllä vaikutusta siihen, miten näitä ongelmia on ratkaistu. Esimerkiksi olemme edistäneet yhteiskuntarauhaa sillä tavalla, että Ekan säästökassa-asiakkaiden suoja on järjestetty, vaikka sitä suojaa ei aikaisemmin ole ollut olemassa, koska on katsottu, että olisi kohtuutonta näille asiakkaille se, mitä seuraisi, jos tällaista suojaa ei annettaisi.

Edelleen ed. Seppänen puuttui siihen, että syntyy uusi pankkituen tarve, kun omaisuudenhoitoyhtiö muodostetaan, ja arvioi sitä tarvetta mitaamalla tuon omaisuudenhoitoyhtiön kokoa. En tiedä, montako kertaa pitää sanoa, että kaikki ne huonot erät, jotka omaisuudenhoitoyhtiöön siirtyvät, ovat nyt sataprosenttisesti valtion vastuulla. Ei tapahdu mitään vastuun uudelleenjärjestelyä.

Kannanottojen osalta ed. Seppänen tietää

usein paljon enemmän kuin sanoo. Varsinkin ed. Seppänen tietää tai hänen ainakin pitäisi tietää, minkälaisia vaurioita erilaisilla kannanotoilla saadaan aikaan.

Ed. Sasille toteaisin, että eräänlainen kilpailutaminen on tehty ja myöskin eri vaihtoehdot on siltä pohjalta pyritty arvioimaan.

Lopuksi ed. Backmanin kysymykseen siitä, miten tämä ratkaisu vähentää pankkituen tarvetta: Se vähentää sitä sillä tavalla nimenomaan, että voidaan estää se tilanne, joka koko ajan on jatkunut, että Suomen Säästöpankista hyvät osat hupenevat ja hupenevat, sitä kautta pankin toimintaedellytykset heikentyvät ja sitä kautta ainakin pitkällä aikavälillä pankkituen tarve kasvaa. On totta, että on muitakin pankkeja, joiden talletukset ovat supistuneet, mutta talletuksien supistuminen ei mene valtion piikkiin. Suomen Säästöpankin kohdalla se menee.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Herra puhemies! Edellisestä kysymyksestä ed. Jäätteenmäelle vastaisin SKOPista. SKOPin ratkaisu oli mahdoton toteuttaa tässä yhteydessä, koska sellaista kauppaa ei syntynyt. SKOP tullaan ajamaan hallitusti alas. Tähän sisältyy tiettyjä tukijärjestelyitä mahdollisesti näiltä pilkkojapankeilta, ja toistaiseksi SKOP myöskin huolehtii näiden itsenäisten säästöpankkien keskuspankkijärjestelyistä ja muista palveluista. SKOPin kohtalo tulee olemaan alasajo hallitulla aikataululla.

Jos tästä paketista olisi irrotettu joitakin alueellisia säästöpankkeja, kysynpä vain, millä rahalla. Kyllä tällaisia harhakuvia on hyvin helppo heittää, mutta en halua sitä riskiä ottaa, että ne uudestaan ovat hetken päästä valtion piikissä. Tällä paketilla koko säästöpankkijärjestelmän oma kehitemä, Suomen Säästöpankki, kaupataan ja pilkotaan. Siinä menevät alueelliset pankit, eikä siitä voida erottaa parhaita paloja ja jättää roska jälleen muiden maksettavaksi.

Mitä tulee ed. Louekosken väitteeseen harhautuksesta, se ei pidä paikkaansa, koska koko ajan rinnalla ovat olleet muut vaihtoehdot ja vasta kesällä — korostan: kesällä — kirjoitsee lähestyi tämä neljän pankin ryhmittymä, joka ilmoitti halukkuutensa tulla huomioiduksi vaihtoehtona ja jättää oma tarjouksensa pilkkomisesta. Silloin ilmoitin pääjohtajille, jotka luonani kävivät, suunnilleen näin, että minä en usko siihen, että te pystyisitte tällaiseen suoritukseen, kun ette pysty pienemmistäkin asioista sopimaan. Näillä sanoilla koko tarkkaan viestini sanoin. Mutta totta kai yrittäkää, teidät käsitellään tasavertaisesti

muiden vaihtoehtojen ohella, ja näin on tapahtunut.

Toinen varapuhemies (koputtaa): Arvoisa ministeri, kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Seivästö: Arvoisa puhemies! Pankki-asiassa ei tehtyjä virheitä nyt saada tekemättömiksi, eli siinä mielessä roskat on nyt tavalla tai toisella hoidettava. Olisin samalla linjalla kuin täällä ed. Westerlund, että kuitenkin myös puhtaasti suomenkielisillä alueilla huomioitaisiin itsenäiset säästöpankit ja annettaisiin niille mahdollisuus tasavertaisesti tehdä kauppvoja mahdollisuuksiensa mukaan, kuten nyt näille neljälle muulle pankille annetaan.

Pankkitukea ovat säästöpankkileiri ja STS saaneet noin 35 miljardia markkaa, jolloin muiden osalle on tullut noin 8,3 miljardia markkaa. Miten hallitus nyt arvioi, missä aikataulussa muut eli tämä ostajajoukko kykenee maksamaan takaisin yhteiskunnalta saamansa tuen? Millä periaatteella tämä kauppa toisaalta toteutetaan paikallisella tasolla? Mikä instanssi päättää siitä, mille pankille kuntatasolla, kaupunkitasolla, kaupunginosissa ja kunnan osissa säästöpankit tulevat siirtymään?

Ed. Ukkola: Arvoisa puhemies! Olen myös allekirjoittanut vasemmistoliiton välikysymyksen tänä päivänä. Se johtuu siitä, että sen enempää omaisuudenhoito-yhtiölain yhteydessä kuin myöskään tässä yhteydessä ei ole tullut selvyyttä siitä, kenen roskia tässä maksetaan. Kyllä veronmaksajilla täytyy olla selvä käsitys tällaisten summien jälkeen, kenen ja mitä lainoja he joutuvat maksamaan. Luottotappiokisteri on kyllä saatava aikaiseksi, muuten ei tule mitään.

Mutta tämä avoimuus olisi ollut mahdollista täällä eduskunnassa säätää. Siksi pidän hävyttömänä poliittisena hurskasteluna ed. Kalliomäen puhetta, jossa hän itkee sitä, että ei tiedetä vielä kenen riskiä, kenen piikkiin tässä valtion varat menevät. Olisitte äänestäneet silloin, kun oli pankkitukilaki täällä esillä, vasemmistoliiton esityksen, sen vaihtoehdon puolesta. Mutta ed. Louekoski kyllä silloin oli sitä vasemmistoliiton esitystä vastaan. Miksi? Minä epäilen sitä, että SDP puree ruokkivaa kättä. Nyt hallitus on taannut Ekan tallettajien, Ekan säästökassan tallettajien varat. (Ed. Vähänäkki: Mihin ay-liike unohdetti?)

Kun kysytään, kenen syy tämä on, niin ei kyllä porvarihallitus voi mennä tietenkään vastuuta

pakoon. Mutta kyllähän tämä koko pankkitukirooska on ed. Louekosken sinipunahallituksen tulosta ja alun pitäen myös punamultahallituksen tulosta. (Ed. Zyskiewicz: Älkää unohtako Liikasta!) Silloin vapautettiin rahamarkkinat käsittämättömällä tavalla hallitsemattomasti.

Ed. Rönholm: Herra puhemies! Omalta puoltani tunnustaudun syyliseksi pankkituen tarpeeseen. Samalla kuitenkin sanon, että sitä kuplataloutta, jota edellinen hallitus harjoitti, on jatkettu pahanlaatuisena kuoppataloutena tämän hallituksen aikana, mistä politiikasta on varmasti aiheutunut näille arvoille paljon suurempaa merkitystä ja vaikutusta kuin itse luottojen annosta.

Mutta varsinainen kysymykseni kuuluu, ja toivoisin, että ministerit kuuntelisivat, onko Suomen Säästöpankissa noudatettu Valtion vakuusrahaston kanssa tehtyä tervehdyttämishjelmaa, ja jos on noudatettu, niin miksi tämä ratkaisu. Toiseksi haluaisin kysyä, onko hallitus tehnyt arvion, miten ratkaisu tulee vaikuttamaan pörssissä olevien yhtiöitten osakkeitten arvoon. Jos on tehnyt, niin minkälainen arvionne on, ja jollette ole tehneet, niin minkä johtopäätöksen teette siinä tapauksessa, että pörssissä tapahtuu pankkiosakkeiden huimaa nousua nyt tehdyn omaisuuden siirron johdosta? Onko siinä tapauksessa, että nousua tapahtuu nopeassa tahdissa kovin paljon, ollut kyseessä vastikkeeton omaisuuden siirto valtiolta yksityisille omistajille ja millä tavalla tämä omaisuuden siirto aiotaan ottaa valtiolle takaisin, jotta ei tapahtuisi vastoin sitä, mitä nimenomaan eduskunta on edellyttänyt eli ettei vastikkeettomasti anneta pankkitukea?

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Vanhoihin kysymyksiin, jotka ovat rästiin jääneet, totean, että mitä Aktian ostohaluihin tulee, niin jos ostohalut ovat todelliset, kyllä kaupan saa syntymään, mutta viimeisinä päivinä ennen ratkaisun hetkiä se on myöhäistä.

Oliko minulla tietoa viime tai tällä viikolla, miten tämä prosessi menee? Minut saisi tuomita hyvinkin paljon jyrkemmin, jos minulla olisi koko prosessin aikana ollut tietoa, missä mennään. Olen hyvin tarkasti seurannut tätä toimintaa, mitä tapahtuu, kuin myös hinnoittelua ja prässännyt hintaa ylöspäin.

Siihen, oliko tässä ostokartelli, niin kyllä todellakin tilanne on se, että pelko Postisäästöpankkiin liittamisestä tai itsenäisenä säilyttämisestä piti tarjoajat, tämän neljän tarjoajan ryh-

män, varsin valppaana ja aktiivisena nostamaan tarjoustaan, jonka yksityiskohdista valitettavasti en voi kertoa. Voin vakuuttaa, että ostokartellitilanteeseen he eivät päässeet missään vaiheessa, vaan pelko oli siitä, että tulee puhdas säästöpankki, veloista puhdistettu pankki kilpailemaan muiden pankkien kanssa heidän rinnalleen.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Pankkeihin on upotettu nyt liki 45 miljardia markkaa veronmaksajien rahoja. Jos tämä ratkaisu nyt on veronmaksajien kannalta edullisin, kuten on perusteltu, niin miksei ratkaisua sitten tehty aikaisemmin, muutama kymmenen miljardia markkaa sitten?

Pääministeri Aho korosti alkupuheenvuorossaan sitä, että konttorijaosta on sovittu niin, että pankkikilpailu tulee säilymään kaikilla seuduilla tässä maassa. Näin varmaan tapahtuukin säästöpankin pilkkomishetkellä, mutta kuka takaa, mitä pankkikonttoreiden jälkimarkkinoilla tulee aikanaan tapahtumaan? Nyt haaskalla käyvät pankit tuskin tulevat kovin pitkään ylläpitämään kannattamattomia konttoreita maakunnissa. Kysyn:

Miten hallitus aikoo taata kilpailutilanteen ylläpitämisen jatkossa?

Ed. Hämäläinen: Herra puhemies! Minusta ministerit edelleenkin hämäävät eduskuntaa, niin kuin ovat hämänneet Säästöpankin asiakkaita ja henkilöstöä. Ensin annettiin uskoa tervehdyttämissohjelmaan, sen jälkeen uskoteltiin, että kaikkia vaihtoehtoja ratkaisun etsimiseksi tarkastellaan. Nyt me kuitenkin tiedämme, että ratkaisu on syntynyt niin, että pankit ovat tehneet tarjouksensa ja jaon Säästöpankista, jopa konttorin tarkkuudella. Markan heitollako, ministeri Viinanen, pankit päättivät, kuka saa minkäkin konttorin? Arvanheitolla vaiko lottokupongilla he ratkaisivat, kuinka paljon he tarjoavat Säästöpankista? On syytä uskoa, että heillä on ollut käytettävissään jaettavan pankin liiketietoja. (Ed. Laakso: Liikesalaisuuksia!) — Mahdollisesti jopa liikesalaisuuksia.

Kun hallitus sitten sai ratkaisun päätettäväkseen, pääministeri Aho, oletetaan, että olisitte päässyt sellaiseen hypoteettiseen ratkaisuun, että kaikesta huolimatta Säästöpankki olisikin saanut jatkaa itsenäisenä. Mitä silloin olisi tapahtunut, kun kaikki yksityiskohtaiset tiedot olisivat olleet jo kilpailijoilla?

Minusta tästä prosessista voi tehdä sen johtopäätöksen, että tämän kartellin ostohanke ja os-

totarjous, tämä pilkkomISRatkaisu, on ollut teidän tietoinen hankkeenne jo hyvin pitkään.

Ed. Laakso: Arvoisa puhemies! Tuntuu tietenkin aika oudolta se, että kun veronmaksajien edulla perusteltiin nimenomaan säästöpankin toiminnan jatkamista vielä muutama viikko sitten, niin nyt veronmaksajien edulla perustellaan säästöpankkien pilkkomista. Käsitykseni mukaan hallituksen uskottavuus tällaisen siksak-pelin jälkeen on alhaisimmillaan sitten devalvaatio-siksak-pelin.

Ratkaisu, joka nyt tehtiin, merkitsee käytännössä sitä, että välittömästi syntyy 2 000—3 000 uutta työtöntä. Luulen, että pitemmällä tähtäimellä säästöpankeista joutuu irtisanotuiksi vielä huomattavasti enemmän pankin työntekijöitä. En oikein ymmärrä sitä, kun pääministeri Aho toteaa tämän ratkaisun kaikkien osapuolten etujen mukaiseksi, niin millä tavalla tämä ratkaisu nyt on niiden etujen mukainen, jotka joutuvat välittömästi irtisanottaviksi.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Ensinnäkin totean sen, että liikesalaisuuksia tässä konttorijaossa ei ole ollut konttorikohtaisesti saatavissa eikä ole pyritty antamaan eikä hankkimaan. Paikkakunnittain pankit tietävät suunnilleen oman paikkakuntansa muiden konttorien tilanteen, talletuskannan ja vastuut jne. Tiedän sen itse käytännöstä. Se on varsin riittävällä tarkkuudella saatavissa. Siltä pohjalta tätä ratkaisua pankit ovat itse tehneet.

Totean vielä sen, että väite on täysin perusteton ja väärä, jos kuvitellaan, että ensimmäisen tarjouksen perusteella, jonka neljän ryhmä jätti, tämä kauppa olisi syntynyt. Ei se syntynyt varmasti vielä kolmannenkaan puristuksen jälkeen. Puristuksia olisi ollut lisää, jos ne julkisuuteen tulleet tiedot, jotka purlahtivat pari viikkoa sitten lehdistöön, eivät olisi aiheuttaneet rauhatto-muutta niin säästöpankkijärjestelmään kuin vähän muuallekin. Sen jälkeen puristuksesta oli puhti pois, koska myytävä tavara alkoi hajota käsistä.

Mitä sitten tulee työttömyyteen, kaikki henkilöt kuitenkin tulevat toistaiseksi töihin. Mutta kun pankkijärjestelmässä on vaadittu rakenneratkaisua tässä salissakin moneen kertaan, myös vasemmiston toimesta, niin se merkitsee vääjäämättä sitä, että työttömiä tässä tulee, kun verkostoa on liikaa. On turha hurskastella sillä asialla, että me voisimme miljardien yhteiskunnan tuella pitää tuhannen ihmistä töissä. Kyllä

se on kohtuuttoman kallista työllistämistä veronmaksajille.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Ed. Seivästö kysyi, mikä on muiden pankkien kyky maksaa takaisin saamaansa tukea. Nythän Valtion vakuusrahaston kautta on annettu tukea vain Suomen Säästöpankille ja STS-pankille. Muut pankit ovat saaneet suoraa pääomasijoitusta, joka on maksettava takaisin tiettyssä järjestyksessä. Toivottavasti tämä järjestely parantaa pankkien edellytyksiä menestyä niin, että ne pystyvät maksamaan saamansa tuen säädetyssä ajassa takaisin.

Ed. Ukkola halusi tietää, kenen roskea maksetaan ja epäili, että tämä järjestely on siltä kannalta huono. Mitä me tietäisimme siitä, mihin seuraavan kerran Suomen Säästöpankin tukemiseen tarvittavat miljardit menevät, jos ja kun olisimme joutuneet tekemään sellaisen päätöksen jonkin viikon kuluttua jälleen uudelleen Suomen Säästöpankin osalta, koska sen toiminta edelleen tuottaa tappiota? (Ed. Hämäläinen: Pääministeri, erityistilintarkastus toimii noissa tukea saavissa pankeissa!) — Ed. Hämäläisen pitäisi tietää, mikä on tilanne Suomen Säästöpankin osalta, missä määrin me tiedämme tällä hetkellä ja olemme saaneet selville sen rakenteesta johtuen ne erilaiset riskit, joita siihen sisältyy. Ne eivät ole tulleet selville. Viime yönä pyrimme saamaan mahdollisimman tarkan kuvan niistä, ja kävi ilmi, että vielääkään ei ole pystytty näiden monien riskien osalta tarkkoja selvityksiä saamaan.

Ed. Ukkolan kysymykseen vastaisin niin, että tässä vaihtoehdossa ne riskit tulevat paremmin näkyville ja selville kuin siinä vaihtoehdossa, että Suomen Säästöpankin toimintaa olisi jatkettu entisellään ja jälleen myönnetty muutaman viikon kuluttua sille lisää Vakuusrahaston tukea.

Sitten ed. Rönholmille: On totta, että siellä on noudatettu tervehdyttämishjelmaa. Pulma on vain siinä, että sen tervehdyttämishjelman alta juoksee elävä elämä pois. Eli säästöpankkien asiakaskato merkitsee koko ajan sitä, että tuen tarve sitä kautta kasvaa. Täytyy sanoa, että täällä eduskunnassakin on tehty paljon työtä sen hyväksi, että asiakaskato olisi mahdollisimman vilkas. Me olemme olleet tässä asiassa tähän päivään saakka ed. Rönholmin kanssa samalla puolella. Olemme koettaneet puolustaa itsenäistä Suomen Säästöpankkia ja luoda sellaisen kuvan, että sen toiminta voi jatkua, koska se on ollut ehdottomasti veronmaksajien kannalta ainoa oikea toimintatapa. Mutta niin kuin hyvin tiedäm-

me, ed. Rönholm, niin meillä on ollut tässä salissa paljon kilpailijoita, jotka ovat toimineet kokonaan toisenlaiseen suuntaan. Olen pahoillani siitä, että moni vilpittömästi Suomen Säästöpankin hyväksi työtä tehnyt kokee tulleen petetyksi ja kokee, että tämä ratkaisu on hirvittävän huono johtuen siitä, että ajatus Suomen Säästöpankin avulla tapahtuvasta säästöpankkijärjestelmän pelastamisesta ei nyt onnistunut.

Sitten, miten tämä vaikuttaa pörssiyhtiöiden ja pankkien osakkeiden kurssiin? On toivottavaa, että se vaikuttaisi niihin myönteisesti, koska se vaikuttaa myös valtion saamaan hintaan, eli valtio saa osan hinnasta pörssiosakkeina ja nimenomaan pankkien osakkeina. Jos niiden arvot nousevat, se merkitsee sitä, että valtio saa tätä kautta myös osan syntyvästä hyödyistä.

Ed. Luukkainen kysyi, miksi päätöstä ei tehty aikaisemmin. Se on hyvä kysymys. Se osittain johtuu siitä, että täällä eduskunnassa viime tammiukuussa tunnetulla tavalla pankkitukiratkaisut kaatuivat. Se aiheutti monien kuukausien viivästymisen ja se kyllä tuli maksamaan veronmaksajille hyvin paljon. Siitä ei voi syyttää vihreää eduskuntaryhmää, vaan vastuu tietysti kuuluu vähän muualle.

Sitten pankkikilpailun säilymisestä. Tässä ratkaisussa on todella lähdetty siitä, että kun pankit tekivät tarjouksensa, ne lähtivät siitä, että aina heikoimman markkinaosuuden konttorin alueella omaava pankki omaa ikään kuin ensisijaisen mahdollisuuden saada ostaa se konttori itselleen. Tätä periaatetta ei kuitenkaan ole täydellisesti noudatettu, mutta siitä huolimatta ainakin tänään minulle vakuutettiin, että on syntymässä nyt tilanne, jossa ei ainuttakaan sellaista kuntaa synny, jossa on yksi ainoa rahalaitos. Eli tässä mielessä ainakaan tässä vaiheessa kilpailutilanne ei asiakkaiden kannalta kohtuuttomasti heikenne. Mutta myönnän, että ed. Luukkainen on oikeassa, että tähän sisältyy riski siitä, että kilpailutilanne alueellisesti tai paikallisesti tulee epätydyttäväksi, ja mielestäni tätä asiaa on syytä kyllä vakavasti seurata ja myös siihen tarvittaessa puuttua.

Ed. Hämäläinen loi sellaisen mielikuvan ikään kuin tässä olisi todella toimittu yhden vaihtoehdon pohjalta. Näin ei ole tehty siitä huolimatta, että on pakko myöntää, että pankeilla on ollut selvästi intressiä luoda sellainen asetelma, jossa olisi ollut vain yksi käytettävissä oleva vaihtoehto. Mutta tähän ei ole alistuttu, vaan on pidetty huoli siitä, että on voitu tehdä lopullinen valinta useiden eri vaihtoehtojen kesken, joista hallituk-

sen piirissä viimeisenä, voin sen tässä nyt kertoa, pohdimme sitä, olisiko sittenkin parempi yhdistää Suomen Säästöpankki Postipankkiin, olisiko se sittenkin ollut parempi vaihtoehto. Mutta kun se asia punnittiin, päädyimme siihen, että tämä ratkaisu on sittenkin parempi. Suomen Säästöpankin itsenäisenä jatkaminen oli tähän nähden kuitenkin toissijainen.

Viimeiseksi, ed. Laakso esitti kysymyksen, johon jo osittain vastasin, kun vastasin ed. Rönnholmille veronmaksajien edusta. Oli, ed. Laakso, todella veronmaksajien etu pitää yllä luottamusta siihen, että Suomen Säästöpankin toiminta voi jatkua itsenäisenä. (Ed. Laakso: Silloinkin, kun sitä jo pilkottiin!) — Pilkkomisesityksen tekeminen oli yksi osa sitä prosessia, jonka seurauksena vaihtoehdot saatiin selville. Pilkkominen alkoi valtioneuvoston päätöksestä ja sen jälkeen. Pilkkominen ei tapahtunut sitä ennen, mutta on selvää, että meidän täytyi saada kuva siitä, mikä sen vaihtoehdon taloudellinen arvo ja sisältö olisi, ennen kuin sitä voidaan verrata muihin käytössä oleviin vaihtoehtoihin.

Mutta kuten sanoin ed. Rönnholmille, jokainen, joka halusi tässä asiassa varjella veronmaksajien etua, oli tähän päivään saakka sitä mieltä, että Suomen Säästöpankin itsenäiselle toiminnalle ja sen tervehdyttämislle on taattava kaikki mahdolliset edellytykset.

Toinen varapuhemies: Keskustelu on päättynyt.

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

20) Hallituksen esitys n:o 233 laiksi työttömyys- turvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta

Keskustelu jatkuu:

Ed. Laine: Herra puhemies! Tarkoitukseni oli paikalta käyttää lyhyt, alle kahden minuutin puheenvuoro, mutta nyt ilmeni eräitä asioita, joiden vuoksi pikkaisen pitempään puhun.

Muun muassa ministeri Huuhtanen ja hallituksen muut jäsenet ovat viime kuukausien aikana erittäin usein sanoneet, että perusturvaan maassamme ei kuitenkaan kosketa eikä ole koskettu eikä tulla koskemaan työttömyyden, sairauden, eläketurvan ja muun osalta. Väitän, että nyt esillä olevat hallituksen esitykset koskien työttömyysturvaa ovat ehkä kaikkikin sellaisia, jotka nimenomaan leikkaavat perusturvaa. Näin

ollen on heti kysyttävä, miten voidaan ministerien sanaan lainkaan luottaa, kun hallitus näin nyt kuitenkin esittää?

Viittaan tässä yhteydessä myös siihen, että ainakin hallituksen esitys n:o 235 tarkoittaa sitä, että lomaautetut jäävät pitkäksi aikaa päivärahaa vaille, päiväraha loppuu kokonaan osalle työttömistä ja osan edellytetään tekävän palkatta työtä. Tällöin joudutaan myös mielenkiintoisen perustuslaillisenkin ongelman kanssa tekemisiin. Sitteen päiväraha putoaa eräiden henkilöiden osalta jopa yli yhdellä kolmanneksella, jos olen matemaatiikan oikein ymmärtänyt. Sitä paitsi ikärajaa nostetaan 17:stä 18:aan.

Toinen kysymys, nimittäin hallituksen esitys n:o 233, josta jo muun muassa ed. Tennilä ja ed. Stenius-Kaukonen puhuivat, on indeksikorotuksen maksamatta jättäminen. Vaikka tämä ei ole kyselytunti, olisin kiinnostunut kuulemaan sosiaaliministeri Huuhtasen vastauksen siihen kysymyksen, miksi hallitus ei kesällä tehnyt päätöstä siitä, että työttömyysturvaa korotetaan siten kuin normaalisti tässä maassa on tehty kesällä asetusta muuttaen, pitäen pohjana ansioiden kasvua noin 5 prosentilla. Jos oikeuskanslerin ja myös hallituksen esityksen perusteluja lukee, siellä puhutaan 5 prosentin rajasta.

Voi olla tietenkin, että tässä hallitus voi kiemurella sillä, että tätä ei ole lakitekstissä selvästi koskaan määritelty, mutta esimerkiksi ed. Stenius-Kaukonen puheenvuoroissa on viitattu oikeuskanslerin päätökseen. (Ed. Stenius-Kaukonen: Se on hallituksen oma tulkinta!) — Hallituksen oma tulkinta, johon äsken viittasin, siellä perusteluissa mainittu.

Miten hallitus aikoo selviytyä tästä, että se on jättänyt toteuttamatta tämän korotuksen? Asia on tietenkin esillä esimerkiksi perustuslakivaliokunnassa, joka oman mielipiteensä tulee esittämään. En sitä ennakoi, sanon vain oman käsitykseni, että tällaista ei voi pitää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä säädettävänä, ei siltä osin, mikä koskee tätä vuotta. Nyt on käynyt ilmi, että hallitus ei tule tämän vuoden osalta minkään näköistä korotusta suorittamaan. Tämä koskee myös tulevaa eli siis vuotta 1994.

Herra puhemies! Kun tulin todenneeksi, että ministerien sanaan ei voi luottaa, niin kun puhemies ei äsken antanut puheenvuoroa, ehkä saan sen verran viitata äsken esillä olleeseen asiaan, joka liittyy myös työttömyyteen. Onhan siinä tulossa lähes 3 000, ainakin 2 500 uutta työtöntä. Olisin tässä yhteydessä lyhyesti todennut sen, että kun pääministeri sanoi, että pankkihenkilöstön

on vaikea ymmärtää tätä hallituksen pankkiratkaisua, koska, niin kuin ymmärrän, sen seurauksena on mm. työttömyys, niin olisin äskenhallustö voi sitä lainkaan hyväksyä, että heidän kanssaan lainkaan keskustelematta, pankin asiakkaiden kanssa lainkaan keskustelematta, kansalta mitään kysymättä, asiakkailta kysymättä, mihin pankkiin he haluavat lainansa tai velkansa tai asioimisensa siirtää, tällainen päätös tehdään niin kuin pääministeri tänään on ilmoittanut, kaikkien päiden yli. On kysyttävä, miten tämä on mahdollista. Tässä palaan juuri ministerien sanaan. Täällä on viikko toisensa jälkeen, ministeri toisensa jälkeen sanonut, ettei ole mitään päätöksiä tekeillä eikä tehty eikä ole suunnitelmia, ja nyt yhtäkkiä eilisiltana ja viime yönä päätökset on tehty. Tänään on kyllä kuultu, että niitä päätöksiä on valmisteltu jo kesäkuun alusta alkaen.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Muutamia ajatuksia työmarkkinatukilakiesityksestä. Kun sitä on lukenut ja yrittänyt sulatella, se on kyllä ihmeellisyyskiä täynnä.

Ensinnäkin se kai ensimmäistä kertaa Suomen historiassa tuo työnantajille mahdollisuuden ilmaisiin työmarkkinoihin. He saavat ilmaista työvoimaa kuuden kuukauden ajan ilman että heillä olisi mitään velvoitteita, muuta kuin järjestää työharjoittelu, joka käytännössä on normaalia työntekoa, ja tällä tavoin se ei luo uutta työtä siltä osin.

Kun miettii sitten, että sellainen henkilö, joka on työharjoittelussa tavallaan hallituksen pakotamana, jos siellä syntyy tapaturma, kuka maksaa viulut. Luonnollisesti ei tule sanktioita työnantajille, koska ei ole työsuhdetta, vaan ymmärtääkseni sanktio tulee valtiokonttorin vastattavaksi ja tätä kautta veronmaksajat taas kertaalleen joutuvat maksamaan, jos työpaikalla esimerkiksi on puutteellista koneistoa jne., jota työnantaja ei ole kuntoon saattanut.

Kun tätä työmarkkinaputkea miettii, ensi vuonna nähtävästi on pitkästi yli 100 000 ihmistä, jotka putoavat työmarkkinatukiputkesta pois, tulee 800 päivää täyteen, niin heidän ovat sitten asiakkaina sosiaalitoimistoissa. Nähtävästi kunnat eivät ole, kun ovat budjettejaan kasanneet ensi vuodeksi, varautuneet tähän suureen määrärahaan, joka nähtävästi on kymmeniä, jos ei satoja miljoonia markkoja, mitä sitä kautta tulee uutta kustannettavaa kuntien kohdalle. Tämä on hyvin pitkälle tutkittava asia, ja sitä varmasti

perustuslakivaliokunta ja myös sosiaali- ja terveysvaliokunta ja työasiainvaliokunta tulevat jatkossa tutkimaan hyvin tarkkaan.

Ed. R i m m i: Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä oleva lakineppu kokonaisuudessaan huonontaa hyvin huomattavalla tavalla työttömien ihmisten toimeentuloedellytyksiä. Ihan muutamia kohtia nostan esiin siitä. Ensinnäkin lomautettujen työttömyysturvan heikentäminen: on aika kohtuutonta, että työntekijät, jotka joutuvat tekemään vain kolmea tai neljää päivää töitä, tulisivat menettämään lomautuspäiviensä työttömyyskorvauksen joko kokonaan tai hyvin huomattavan osan siitä tämän lakiesityksen mukaan. Sitten kokonaan oma ihmeellisyytensä on työmarkkinatukiasia, jossa 500 ansiosidonnaisen työttömyyspäivän jälkeen tai 500 peruspäivärahapäivän jälkeen saisi työmarkkinatukea 300 päivää à 116 markkaa päivä ja sen jälkeen ihmisen heitettäisiin kuin roska toimeentulotukilukulle. Kuten ed. P. Leppänen edellä totesi, se tietää melkoisia lisärasituksia myös kunnallistaloudelle, joka nyt jo varsin kovan paineen alla työskentelee.

Pahinta tässä työmarkkinatukiasiaassa on myös se, että ei ole todellakaan työsuhdetta, ja silloin ei ainakaan työnantaja vastaa vakuutuksista eikä työsuojelusta, vaan valtiovalta joutuu vastaamaan esimerkiksi sosiaaliturvasta ja muista vakuutuksista työharjoittelussa olevan ihmisen osalta. Ikävää on myös se, että ammatti-ihmiset voitaisiin osoittaa työharjoitteluun, ihmiset, jotka ovat elämänsä tiettyä ammattityötä jo tehneet.

Kokonaisuutenaan tämä on eräs kaikkein kauheimpia paketteja, mitä eduskunnassa olen nähnyt, ja todella toivon, että vielä valiokuntakäsittelyssä kaikki kansanedustajat myös paneutuvat tähän asiaan, ettei tällaista lakia koskaan tässä salissa hyväksyttäisi.

Ed. K o s k i n e n: Herra puhemies! Ed. Laine kiinnitti aivan oikeisiin asioihin huomiota tuossa lakiesityksessä, ja varmasti perusturvaongelma tulee jatkossa moneltakin kantilta pohdittavaksi. Edelleen hän kiinnitti huomiota äskens julkistettuun pankkien pilkkomis päätöksen ja sen työllisyysvaikutuksiin. Äskeisessä keskustelussa jäi tarkistamatta se tieto, joka pääministerin vastaukseen oli liitetty, että pilkkomisvaihtoehto merkitsee 4 500 työpaikan menetystä. Ed. Sasi väitti, että 4 500 jäisi jäljelle, 2/3 työpaikoista, mutta sitä koskeva kohta pääministerin selvityk-

sessä koski vain väliaikaista tilannetta niin kauan kuin omaisuudenhoitoyhtiöt ja konttorien alasajo on menossa. Sen aikaa ehkä on tuo 2/3 työllistettynä. Sen jälkeen pysyvä työpaikkojen menetyks olisi 4 500. Tässä tilanteessa tuonkin kaltaiset työpaikkojen lisämenetykset ovat kohtalokkaita näiden henkilöiden perheiden tilanteen kannalta ja summalukuina heikentävät koko kansantaloutta, kotimarkkinoiden kysyntää ja edelleen katastrofaalista talouskehitystä.

Ed. Stenius - Kaukonen: Arvoisa puhemies! Ministeri Huuhtanen ei ollut läsnä silloin, kun tämä lähetekeskustelu edellisessä istunnossa aloitettiin. Vaikka tässä paketissa olisi hyvin paljon yksityiskohtia, ei mitään pieniä yksityiskohtia vaan todella isoja asioita, en nyt käy niitä kaikkia läpi. Niitä on mahdollista valiokuntakäsittelyn aikana yksityiskohtaisesti käydä läpi.

Mutta tässä yhteydessä haluaisin vielä ministeriltä kysyä erityisesti sitä, kun en ainakaan lakiesityksiä lukiemalla havainnut, että millään tavalla olisi pohdittu sitä, mitä tapahtuu muulle sosiaaliturvalle, oikeudelle eläkkeeseen ja nimenomaan tulevan ajan oikeuteen eläkkeessä, ja kun sitä ei ole, niin ei ole oikeutta yksilölliseen varhaiseläkkeeseen jne., niin miten tämä vaikuttaa oikeuteen muuhun sosiaalivakuutukseen. Onko lainkaan mietitty näitä asioita, kun esitystä on valmisteltu? Minusta on erittäin kohtuutonta, että ainakin puolet niistä 30 000—50 000 työttömästä, joille tämän vuoden lopussa 500 päivää tulee täyteen, eivät ole oikeutettuja ensi vuonna mihinkään parannuksiin vaan jäävät vanhan lainsäädännön varaan eli heistä ainakin puolet tulee jäämään kokonaan peruspäivärahan ulkopuolelle. Eivät he tule edes tätä onnetonta työmarkkinatukea saamaan. Tässä on kysymys usein ihmisistä, jotka ovat 40 vuottakin olleet työelämässä mukana, ja kun muutamaa vuotta ennen 55 vuoden iän täyttymistä heidät irtisanoetaan, palkka yhteiskunnalta on se, että pennin hyrrää ei tule. Tilanne voi olla jopa vuosikautia tällainen. Myöskään työpaikkaa tämä hallitus ei pysty näille järjestämään tämän hallituksen aikana.

Miten ministeri näihin kysymyksiin vastaa? Eikö edes voimaantulosäännöstä pitäisi muuttaa niin, että saadaan ne ihmiset, jotka tänä vuonna tulevat 500 päivän rajan ylittämään, lain piiriin?

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Herra puhemies! On ehkä vaikea paneutua näihin

asioihin äskeisen pankkikeskustelun jälkeen, mutta täällä on tämä uskollinen sosiaalipoliitikojen joukko, joka yrittää parhaansa mukaan asiaan paneutua.

Minä otan lakien kannalta laajemman tarkastelunäkökulman ja palautan mieliin, missä olosuhteissa itse asiassa syntysanat saivat alkunsa tälle lakipaketille. Muistutan ajasta viime keväänä, jolloin hallitus neuvotteli toukokuussa yleislakkouhkausten saattamana työmarkkinajärjestöjen kanssa mm. työttömyysturvalainsäädäntöön, eläkelainsäädäntöön ja työelämään koskevaan lainsäädäntöön tarvittavista muutoksista. Neuvottelutulos syntyi 19 päivänä toukokuuta, ja sen hallitus hyväksyi omalta puoleltaan samana päivänä päivätyllä kannanotollaan ja sen myös työmarkkinajärjestöt hyväksyivät. Hyväksyessään sopimuksen palkansaajajärjestöt purkivat samalla uhkauksensa voimatoimien käytöstä.

Pakollisen sosiaalivakuutuksen rahoituksen osalta neuvottelutulos merkitsi välillisten työvoimakustannusten uhkaamassa olevan nousun estymistä ja pienimpien yritysten välillisten työvoimakustannusten lievää keventymistä. Työttömyysturvan rahoituksessa tarvittavat hallituksen esitykset annettiin eduskunnalle jo kevätistunto-kaudella. Rahoitusmuutokset tulivat osin voimaan jo kuluvan vuoden heinäkuun alusta ja eräiltä osin rahoitusmuutosten käsittely on vielä eduskunnassa kesken.

Toukokuussa tehty ratkaisu sisältää työttömyysturvan osalta myös säästötoimenpiteitä ja eräitä rakenteellisia muutoksia. Korostan vielä: säästöt lähtivät siis siitä lähtökohdasta, että välillisiä työvoimakustannuksia tuli alentaa. Tätä kautta tuli työllisyyttä parantaa. Ja valtiontalouden säästöjen kautta välillisesti korkotason alenemisen kautta työllisyys myös paranee.

Hallituksen esitys n:o 233 laiksi työttömyysturvalain 25 §:n poikkeuksellisesta soveltamisesta lähtee siitä, että työttömyysturvalaissa sanottuihin markkamääriin ei tehtäisi tarkistuksia vuosina 93 ja 94. Näin ollen esimerkiksi työttömyysturvan perusturvan täysi määrä olisi 116 markkaa päivässä vuoden 94 loppuun saakka. Tältä osin on todettava, että valtion vuoden 94 talousarvioesitys lähtee siitä, että indeksitarkistuksia ja vastaavia tarkistuksia ei tehtäisi muihin kaan etuuksiin vuonna 94 eli kysymys on linjaratkaisusta.

Täällä on otettu esille erityisesti ed. Stenius-Kaukosen toimesta vuotta 93 koskeva menettely. (Ed. Stenius-Kaukonen: Tila on lainvastainen!) Työttömyysturvalain 25 §:n mukainen tulkinta

on vuoden 93 osalta ongelmallinen, en pyri sitä kieltämään. Lähtökohdaksi on otettava aikaisempi soveltamiskäytäntö. Tähänhän ed. Stenius-Kaukonen on vedonnut. Sanamuoto antaa tosin valtioneuvostolle harkintavaltaa olennaisen muutoksen määrittelyssä ja jonkin verran myös tarkistusajankohdan määräämisessä. Tässä suhteessa olemme lakia antaessamme valtioneuvostossa olleet hyvässä uskossa, että tämä on kestävä. Olen tietoinen siitä, että tämä tullaan tarkemmin selvittämään. Sinänsä markkamäärien tarkistamatta jättämistä puoltaa se, että vuosia 92 ja 93 koskevaan tulopoliittiseen sopimukseen ei sisälly palkankorotuksia. Ansiotason indeksiksi mittaa lisäksi yksinomaan kokoaikatyössä olevien palkansaajien säännöllisen työajan kokonaisansioita, jolloin esimerkiksi lisääntyneet lomautukset eivät siihen vaikuta.

Hallituksen esityksessä n:o 235 työmarkkinatukea koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta keskeinen sisältö on se, että ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevat henkilöt ja henkilöt, joilla ansioon suhteutetun työttömyyspäivärahan enimmäismäärä täyttyy, ohjataan nykyisestä poiketen aktiivisen työvoimapolitiikan piiriin. Vastaavasti työttömyysturvan perusturvaan säädettäisiin työssäoloehto ja sama enimmäiskesto kuin ansioturvassa. Kokonaisuuteen kuuluu lisäksi vanhusten eläkemenetysten työttömyysturvan perusturvasta, jota täällä on kovasti edellytetty, ja opintotukiudistuksen jatkaminen muihin oppilaitoksiin kuin korkeakouluihin.

En voi olla toteamatta tässä yhteydessä, että opintotukiudistus ja työmarkkinatukiudistus sekä ratkaisut työttömyysturvassa ovat yksi kokonaisuus. En näe valtion tässä talouden tilanteessa mitään muuta mahdollisuutta kuin että tämä paketti menee läpi kokonaisuudessaan. Jos joku osa hylätään, niin silloin ilman muuta kaahtavat myös muut osat ja opintotukiudistus jää ymmärtääkseni toteutumatta talouden tiukan tilanteen vallitessa. Tämä olisi sinänsä hyvin epätoivottavaa sen vuoksi, että nuorten kohdalla aktiivit toimenpiteet, nimenomaan opintotuki ja heidän opiskelunsa, ovat mielestäni sitä aktiivista linjausta, jota täällä peräänkuulutetaan. Opintotuki, työmarkkinatuki ja toisaalta toimeentulotuki on tasoltaan ja rakenteeltaan yhteensovitettu niin, että kokonaisuus on toteutettava tai koko uudistus murtuu.

Vielä työmarkkinatuesta, joka siis esitetään tulemaan voimaan ensi vuoden alusta. Sen tarkoituksenahan on edistää tuensaajaa työmarkki-

noille hakeutumisen ja palaamisen edellytyksissä. Työhallinnon käytettävissä olevat työsuhteeseen perustuvat palkkaperusteiset työllistämistuet jäävät uuden järjestelmän lisäksi edelleen käytettäviksi tukimuotoina. Ehdotus liittyy valtion vuoden 94 talousarvioesitykseen ja uudistuksesta sovittiin toukokuussa hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen neuvottelujen yhteydessä. Esitetty työmarkkinatukea koskeva lainsäädäntö ja laki työttömyysturvalain muuttamisesta on tarkoitus saada myös voimaan ensi vuoden alusta.

Esityksen tavoitteena on ottaa huomioon yhteiskunnan rakenteellinen muutos, yhdenmukaistaa suomalaisen työttömyysturvan saamisen perusteita kansainvälisessä yhdentymiskehityksessä ja turvata suomalaisen työttömyysturvajärjestelmän jatkuvuus nykyisenkaltaisessa taloudellisessa tilanteessa. Ehdotuksella pyritään osana laajempaa työttömyysturvan uudistamista saattamaan ensimmäistä kertaa työmarkkinoille tulevat työttömät työnhakijat ja työttömät työnhakijat, joiden työttömyysturvan enimmäismäärä täyttyy, nykyistä kiinteämmin työvoimapolvelujen piiriin.

Ihmettelen, minkä vuoksi oppositiossa on syntynyt näin kielteinen asenne työmarkkinatukea kohtaan. Lienemme kaikki sitä mieltä, että toimenpiteet, jotka luovat mahdollisuuden niin nuorille kuin pitkäaikaistyöttömille palata työmarkkinoille, on toteutettava. Tämä on ensimmäinen, voiko sanoa, portin avaus työmarkkinoille erityisesti työharjoittelun kautta, koulutuksen kautta tai ammatinvalinnan kautta, joihin työmarkkinatukea voidaan käyttää.

Joku kysyy, minkä vuoksi tällainen uusi taso on tarvittu. Mielestäni se tarvitaan siksi, että aikaisemmat käytännöt eivät ole luoneet tilannetta, jossa nuoret pääsisivät työn syrjästä kiinni ja sitä kautta, työharjoittelun kautta vakituisiin työsuhteisiin. Tähän on työmarkkinatuen idea.

Haluan myös muutamalla sanalla palata niihin kysymyksiin, jotka liittyvät toimeentulotukiasiaan. On kaikkien salissa olevien tiedossa se tosiasia, että toimeentulotuki on tarkoitettu lyhytaikaisia toimeentulokriisejä varten. Niissä tapauksissa, joissa työttömät työmarkkinatuen päättymisen jälkeen putoavat ns. toimeentulotuelle, näen tarpeelliseksi pohtia, että toimeentulotuen luonne mietitään hieman erilaiseksi kuin ns. perinteisessä toimeentulotuessa. Myös toimeentulotukirahoituksen vastuusta keskustellaan kuntien ja valtion välillä, kummalle se kuuluisi. Tämän asian selvittelyn olen ministeriössä käyn-

nistänyt, mutta mitään päätöksiä tässä asiassa luonnollisesti ei ole tehty.

Hallituksen esitys 237 laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta, laiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuodelle 94 sekä laiksi työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 ja 18 §:n muuttamisesta sisältää toukokuussa tehdyn sopimuksen mukaiset toimenpiteet, joiden tarkoituksena on aikaansaada säästöjä lomautusten johdosta maksettavissa päivärahameinoissa ja kohdistaa rahoitusvastuuta lomauttaaviin työnantajiin.

Tämän esityksen osalta on rehellisesti todettava, että se on valmisteltu, kuten muutkin työttömyysturvaa koskevat esitykset, yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Järjestöt ovat kuitenkin ilmoittaneet, että ne eivät ole kaikilta osiltaan yhtä mieltä hallituksen esitykseen sisältyvistä ratkaisuista. Hallituksen käsitys on se, että esitykset ovat kuitenkin pääperiaatteiltaan toukokuussa tehdyn sopimuksen mukaisia.

Arvoisa puhemies! Olen pyrkinyt keräämään puheenvuorooni vastaukset salissa esitettyihin kysymyksiin pääosiltaan.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Ikävä kyllä ministeri Huuhtanen ei vastannut juuri viimeksi esittämiini kysymyksiin, onko pohdittu vaikutusta muuhun sosiaaliturvaan. Kun ministeri ihmettelee, miksi me suhtaudumme niin kielteisesti työmarkkinatukeen, niin se liittyy juuri siihen, että eihän tämä auta työttömiä muuta kuin 300 päivän ajan ja hyvin huonolla toimeentulolla senkin ajan. Mitä sen jälkeen? Ei mitään. Sen jälkeen on meno sosiaalitoimistoon toimeentulotukiasiakkaaksi. Ei tämä edistä pysyvää työllistymistä eikä työnsaantia. Yksi vaatimus, joka on esitetty, on juuri se, että työharjoittelun tai työmarkkinatuen maksun pitää tapahtua ja kaikki, mitä tehdään, pitää tehdä työsuhteessa niin, että se nollaa esimerkiksi kassapäivät. Sen jälkeen on mahdollisuus päästä uudelleen ansiopäivärahan tai vastaavasti peruspäivärahan piiriin.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies! Kun ministeri Huuhtanen ihmetteli opposition kielteistä suhtautumista työmarkkinatukeen, ed. Stenius-Kaukonen sanoi siitä jo osan. Sehän on järjestelmä, joka merkitsee sitä, että luotaisiin yrityksiin ilmaismarkkinat, työmarkkinat. Sinne paljattaisiin työmarkkinatuen avulla ihmisiä. Se on

tietysti ilmaista työvoimaa heille. Tällä tavalla on suuri vaara, että tosiaan luotaisiin täysin suojattomat työmarkkinat näille ihmisille. Voidaan ajatella, että kyseessä on ammattitaitoinen ihminen, joka joutuu sitten menemään sillä uhalla, että työmarkkinatuki muuten katkeaa, esimerkiksi entiseen työpaikkaansa tekemään työtä ilmaiseksi niin, että työnantajalle tämä on täysin ilmaista työvoimaa. Tämä on mielestäni suuri vaara.

Toinen ongelma liittyy juuri siihen, että työmarkkinatuen loputtua 300 päivän jälkeen tosiaan ei ole mitään ansiosidonnaista työttömyysturvaa vaan on sitten mentävä sosiaalihuukulle, mikä myös kunnissa aiheuttaa huomattavia taloudellisia ongelmia, kuten ministeri aivan hyvin tietää. Nämä ovat pääargumentit.

Työmarkkinatukea pitää muuttaa sillä tavalla, että se toimii samalla tavalla kuin velvoitetöyllistäminen toimi ennen kuin se poistettiin laista viime joulukuussa. Silloin ei ollut pitkäaikaistyöttömiä juuri lainkaan Suomessa. Sen jälkeen kun tämä poistettiin työllisyyslaista, pitkäaikaistyöttömien määrä on hyvin nopeassa tahdissa noussut. Se on nyt melkein 100 000 ja kohta 200 000 ihmistä. Tämähän on hyvin murheellinen ja katastrofaalinen kehitys koko suomalaiselle hyvinvointiyhteiskunnalle. Jos tämä saa jatkua, meillä ei enää muutaman vuoden kuluttua ole hyvinvointiyhteiskuntaa. Meillä on pahoinvointiyhteiskunta, hyvin eriarvoinen.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Syyskuun lopussa Suomessa oli yli 100 000 alle 25-vuotiaasta työtöntä ja yli 100 000 pitkäaikaistyötöntä. Itse näen, että se aktivoiva elementti, jota työmarkkinatuessa tuodaan esiin työharjoittelun muodossa, voitaisiin työttömyysturvalainsäädännön osalta tarjota niille nuorille, jotka ovat tällä hetkellä pattitilanteessa eli joilla on esimerkiksi niin huono koulutodistus, että he eivät ole saaneet opiskelupaikkaa. Jos he tällaisen harjoittelun avulla, jota tekisivät, voisivat saada harjoittelupaikan ja sen myötä sitten opiskelupaikan, tämä on heille parempi vaihtoehto, jonka kautta he pääsisivät todella työuran alkuun.

En ole aivan kaikkia työmarkkinatuen elementtejä alkupuheenvuorossani tyrmännyt. Mutta kritisoin hyvin jyrkästi sitä, että työmarkkinatuki aiotaan toteuttaa näin laajana, että se ei tarjoa mahdollisuuksia, ei tulevaisuuden näkymiä ihmisille 300 tai 800 päivän jälkeen. Vaikka työtön olisi ollut työmarkkinatuen piirissä ja tekemässä jotakin työtä, hänelle ei ole tarjolla mitään, mikäli työllisyystilannetta ei saada paran-

netuksi, eli on turha antaa sellaisia lupauksia, jotka ovat katteettomia.

Myöskään esitys ei pureudu niihin epäkohtiin, jotka liittyvät siihen, että työttömyysturvan aikana työttömät eivät voi opiskella eikä heidän ole taloudellisesti kannattavaa ottaa vastaan lyhytaikaisia työsuhteita. Mielestäni näihinkin epäkohtiin pitäisi pureutua ja todellakin tunnustaa se, että työttömyystilanne on näin paha ja työllisyysnäkyelmiä on parannettava.

Ed. R i m m i : Herra puhemies! Työmarkkinatukea nimenomaan nuorten kohdalla on perusteltu ja ministeri Huuhtanen juuri äsken perusteli sillä, että se olisi portti työmarkkinoille. Minusta tämä on kuitenkin enemmän haettu peruste sen vuoksi, että kyllähän työnantajat voivat aivan hyvin palkata nuoria ihmisiä työharjoitteluun nytkin nykyisten, olemassa olevien työehtosopimusten ja nykyisten lakien puitteissa. Se edellyttää vain sitä, että ollaan työsuhteessa. Jos tällainen harjoittelu ei sitten tyydytä taikka nuori työntekijä ei tyydytä, meillä on olemassa myös koeaikajärjestelmät ja kaikki muut, joten ei pitäisi olla sen vuoksi ongelmia.

Sitten olisin kysynyt ministeri Huuhtaselta, kun te sanoitte, että asia on työmarkkinaratkaisujen yhteydessä sovittu. Tiedän, että on sovittu tällaisesta periaatteesta, mutta kuinka tarkkaan, ministeri Huuhtanen, teidän mielestänne on sovittu yksityiskohdista? Niistä olisin hyvin kiinnostunut.

Ed. V i l j a m a a : Arvoisa puhemies! Työmarkkinatukijärjestelmässä saattaa olla joitakin hyviä ajatuksia, mutta siinä on erityisesti nuorten kannalta varsin suuria puutteita, joita jo edellä edustajat toivat esille. Haluan korostaa erityisesti harjoittelua ilman työsuhdetta. Se on suorastaan ikärasismia. Minusta sellaiseen nuoria ei tule yhteiskunnassa ajaa. Meillä on hyvät keinot, sikäli kuin harjoittelupaikkoja ja työtä on, järjestää asia muullakin tavoin ja siten saattaa nuoret työmarkkinoille.

Nuorten omina ehdotuksina on myös kritisoiu sitä, että määrätään neljän kuukauden odotusaika henkilölle, jolla ei ole ammatillista koulutusta. Esitystä on perusteltu sillä, että samalla tataan koulutuspaikka kaikille sitä haluaville. Mutta esimerkiksi viime keväänä, vuoden 93 kevään yhteishaussa koulutuspaikkaa vaille jäi yli 12 000 peruskoulun tai lukion päättäneitä. Onko syytä heitä sitten rangaista sillä, että heille määrätään neljän kuukauden odotusaika? Vähintäänkin

asiaa tulisi korjata siten, että mikäli nuori on hakenut koulutuspaikkaa eikä ole sitä saanut, häneltä ei silloin evättäisi tukea.

Myös osittainen työmarkkinatuki perheen luona asuville on kyseenalainen sikäli, että he ovat myös pattitilanteessa. He varmasti joutuvat asumaan pidempään perheen luona sen takia, että heille ei ole työtä. Työtön ei ole hyvä vuokranmaksaja työmarkkinoilla. Pitääkö heitä rangaista myös sen takia vähemmällä rahalla ja siten evätä heiltä sellainenkin itsenäistymisen mahdollisuus, että he voisivat normaali-ikäisinä kotoa pois muuttaa?

Esityksessä on todella monia kyseenalaisia kohtia, jotka vähintäänkin edellyttävät muutosta, jos se hyväksyä pitää.

Ed. S-L. A n t t i l a : Herra puhemies! Annan suuren arvon sille, että ministeri itse on esittelemässä hallituksen esitystä. Tämän tyyppistä kultuuria toivoisin myös muilta ministereiltä.

Oppositiota on pakko muistuttaa siitä, että meillä tänä päivänä Suomessa valitettavasti työttömyysturvan taso on sellainen, että siihen meillä ei ole pysyvästi varaa. Tämä on yksi keino suhteuttaa tasoa siihen tilanteeseen, johon meillä on taloudellisia resursseja. Minusta, jos salissa tätä asiaa ei nyt todella haluta tajuta, ei yhteiskunta tästä selviä. Meillä pitää olla vastuu myöntää se, että meillä ei ole varaa sen tasoiseen työttömyysturvaan, joka on hyvinä aikoina säädetty.

Olisin ministeri Huuhtaselta kysynyt seuraavaa. Tiedän eräitä valitettavia esimerkkejä siitä, että perheet ovat niin suurissa vaikeuksissa, että lapset keskeyttävät lukion sen takia, että ei ole yksinkertaisesti rahaa. Ilmoittautumalla työttömyysturvan hakijaksi sieltä saa perusturvan kuuksikaudessa. Tämä toki kuuluu osittain myös opintotuen puolelle, mutta nyt liian moni kunta kieltäytyy antamasta toimeentulotukea sellaiselle luukiolaiselle, joka saisi sitä kautta koulunsa päätekyksi. Tiedän tällaisia tapauksia useita valitettavasti.

Sosiaali- ja terveysministeri H u u h t a n e n : Herra puhemies! Annan arvoa ed. S-L. Anttilan sille toteamukselle, että meidän on syytä yhä selkeämmin hyväksyä se tosiasia, että sosiaaliturvamme on tietynlaisessa rahoituskriisissä, mikäli emme arvioi uudelleen etuuksien tasoa. Mielestäni olisi kaikkien edun mukaista, että balanssi, tasapaino, saavutettaisiin hyvin nopeasti, koska muussa tapauksessa jotkin etuudet rahapulan takia jäisivät kokonaankin toteuttamatta.

Edelleenkin käytetyissä vastauspuheenvuoroissa hyvin vahvasti opposition puolelta oltiin vastaan työmarkkinatuen sitä osaa, joka mahdollistaa työharjoittelun ilman työsuhdetta. Haluan vielä korostaa, että meille jäävät käyttöön työsuhteiset työllistämiskeinot. Eivät ne mihinkään häviä. Tämä on uusi taso, joka tarvitaan siksi, että uskon, että tästä maasta löytyy nuoria, jotka haluavat kokeilla taitojaan työssä, haluavat tulla työharjoitteluun omasta aloitteestaan ja haluavat myös ottaa työtä vastaan, kun sitä tarjotaan.

Vielä haluan tarkentaa, että nuori tai pitkäaikaistyötön ei koskaan ole yhden vaihtoehdon varassa. Hänelle usein esitetään useampi vaihtoehto, joista hän voi valita. Jos näin on toimittu, niin siinä tapauksessa hän ei voi kieltäytyä enää annetusta tarjouksesta ja hän todella kieltäytyessään menettää työmarkkinatuen määräajaksi.

Tässä ei ole kyse ikärasismista. Työmarkkinatuki koskee yhtä lailla nuoria kuin vanhempiaakin, vanhempia luonnollisesti siltä osin kuin he tipahtavat 500 päivän ansiosidonnaisen päivärahan oikeuden ulkopuolelle.

Täällä myös moitittiin sitä, että työmarkkinatuella tarjotut työharjoittelutilaisuudet olisivat tavallaan suojattomia työmarkkinoita. Kuitenkin työmarkkinatukitapauksissa sekä työturvallisuus että tapaturmavakuutus on hoidettu, ja tältä osin väite ei pidä paikkaansa.

Arvoisa puhemies! Ed. S.-L. Anttila otti mielestäni yhden tärkeän asian esille, joka sekä henkilökohtaisesti että ministeriötä laajemmin on kiinnostanut viime aikoina, miten voisimme liittää lyhytaikaiset työsuhteet, osa-aikatyön ja työttömyysturvan toisiinsa. Ensi vuodelle esitetään ratkaisumalleja, jotka toivon eduskunnassa hyväksyttävän, ja kaikki tämä on todella mahdollista järjestää. Tähän suuntaan kaiken kaikkiaan ministeriössä pyritään toimeentuloturvaliikkeen suuntaamaan, että se olisi aktiivisempi ja pääsisimme passivoivasta toimeentuloturvasta pikku hiljaa eroon.

Työmarkkinatuki on yksi näistä keinoista, ja sen vuoksi juuri ihmetykseni on suuri, että tätä uutta mahdollisuutta ei ole opposition puolelta ainakaan näissä puheissa hyväksytty, toivottavasti tämä ei ole laajempi käsitys, mutta näissä puheissa ei ole kuitenkaan hyväksytty.

Arvoisa puhemies! Aivan kaikkiin yksityiskohtiin en tässä tilaisuudessa osaa enkä oikeastaan voikaan vastata, mutta valiokuntakäsittelyn aikana sekä ministeriön virkamiehet että ministeri ovat olleet aina käytettävissä ja ovat tälläkin

kertaa. Olemme valmiita vastailemaan näissä asioissa ihan senkin vuoksi, että olemme mielestämme tehneet paljon ajattelutyötä, ideointityötä näissä asioissa tietäen vallan hyvin, että Suomen nykyinen työttömyystilanne edellyttää juuri tämäntapaista pohtimista, miten luvut saataisiin kauniimmiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

21) Hallituksen esitys n:o 235 työmarkkinatukea koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työasiainvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työasiainvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

22) Hallituksen esitys n:o 237 laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja työttömyysturvalain väliaikaisesta muuttamisesta, laiksi lomautuksen johdosta maksettavasta ylimääräisestä työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 sekä laiksi työvoimapolitiikasta aikuiskoulutuksesta annetun lain 15 ja 18 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja työasiainvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan,

jolle perustuslakivaliokunnan ja työasiainvaliokunnan tulee antaa asiasta lausunto.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon:

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41 (HE 109)

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 42 (HE 160)

25) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22 (HE 107)

26) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 23 (HE 183)

27) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 24 (HE 185)

28) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 25 (HE 175)

29) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 26 (HE 173)

30) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 7 (HE 102)

31) Työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8 (HE 103)

32) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 204)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.36.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

